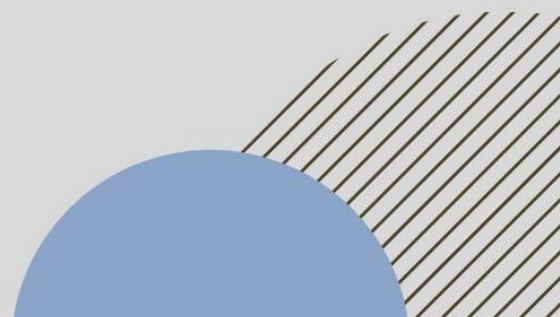

Załącznik do
Uchwały nr
XLVII/412/2021
Rady Miejskiej
w Rucianem-Nidzie
z dn. 15.12.2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY RUCIANE-NIDA NA LATA 2021-2026

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	5
1.	METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	6
2.	PODSTAWY PRAWNE	8
3.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	11
3.1.	DOKUMENTY EUROPEJSKIE	11
3.2.	DOKUMENTY KRAJOWE	12
3.3.	DOKUMENTY REGIONALNE.....	13
3.4.	DOKUMENTY LOKALNE.....	13
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY RUCIANE-NIDA	14
1.	POŁOŻENIE	14
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	15
3.	RYNEK PRACY I SYTUACJA GOSPODARCZA.....	17
4.	EDUKACJA I WYCHOWANIE	20
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	23
6.	OPIEKA ZDROWOTNA	25
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	25
8.	DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	26
9.	POMOC SPOŁECZNA.....	28
10.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	34
III.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE RUCIANE-NIDA.....	35
1.	WSPIERANIE RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	35
2.	WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	44
3.	PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO	48
4.	PPROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	50
5.	PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE.....	56
6.	AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW.....	62
7.	PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	66
8.	WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA.....	70

9.	PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI	75
IV.	CZĘŚĆ PROGRAMOWA	77
1.	ANALIZA SWOT	78
2.	MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	81
3.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	82
4.	RAMY FINANSOWE STRATEGII	95
5.	SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	96
6.	SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII.....	97
7.	KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PROMOCJA STRATEGII	98
8.	MONITORING I EWALUACJA.....	98
V.	WNIOSKI I PODSUMOWANIE	103
VI.	BIBLIOGRAFIA.....	105
VII.	SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	106
1.	SPIS RYSUNKÓW	106
2.	SPIS TABEL	106
3.	SPIS WYKRESÓW	108

Wykaz skrótów:

DK – Dom Kultury

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

KP – Komisariat Policji

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

MGBP – Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PK – Punkt Konsultacyjny

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

UMiG – Urząd Miasta i Gminy

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

I. WPROWADZENIE

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową zawierającą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, system wdrażania, monitoring, ewaluację i zakładane rezultaty.

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
- promocja i ochrona zdrowia psychicznego,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom gminy Ruciane-Nida dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego obrazu Gminy w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat. Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;

→ planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych³.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki, nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowane na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminny Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

LP.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemów i głównych potrzeb jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest Analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów wskazanych w niej, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.

³ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i organizacjom pozarządowym służącym odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmacnianiu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań mieszkańców Gminy oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania ich potencjału.

2. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie całościowej, spójnej i wieloletniej koncepcji rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą juralną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *opracowanie*

i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka⁴.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805),
3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm.),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

---

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

**AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
UZALEŻNIENIOM**

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685).

**AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA
SOCJALNEGO**

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
5. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2085),
6. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508 z późn. zm.),
7. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.),
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.),
9. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),
10. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1672),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 217).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 35 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1108).

3. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, kraju, regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

3.2. DOKUMENTY KRAJOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), której głównym celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

---

⁵ Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁶. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:
1. Wzrost zatrudnienia.
  2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
  3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
  4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
  5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
  2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
  3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

3.3. DOKUMENTY REGIONALNE

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida są: Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 oraz Strategia Rozwoju Powiatu Piskiego na lata 2013-2023.

3.4. DOKUMENTY LOKALNE

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwoju Gminy Ruciane-Nida na lata 2017-2025, która określa podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

---

⁶ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

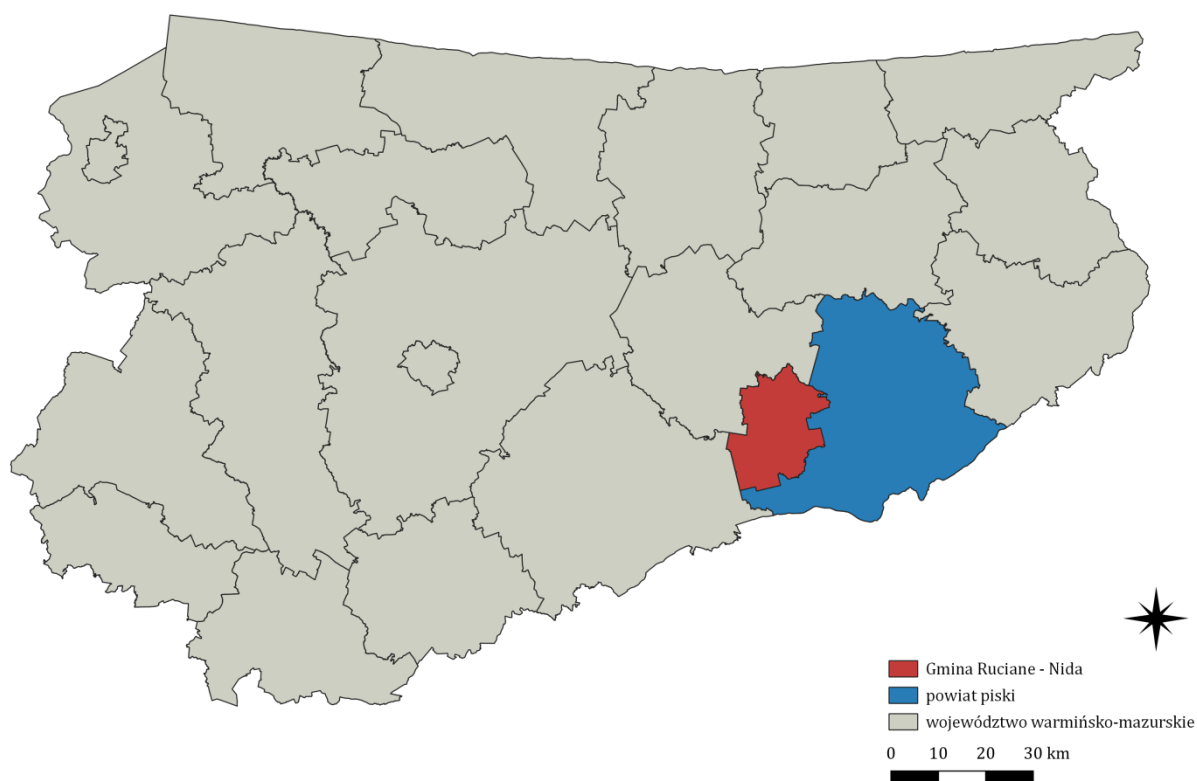
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY RUCIANE-NIDA

1. POŁOŻENIE

Gmina Ruciane-Nida położona jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie piskim. Powierzchnia Gminy wynosi 358 km², co stanowi 20,2% powierzchni powiatu. Ruciane-Nida graniczy od północy z gminą Mikołajki (powiat mrągowski), od wschodu i południa z gminą Pisz, a od zachodu z gminami: Piecki (powiat mrągowski), Świętajno i Rozogi (powiat szczycieński). Gmina położona jest na zbiegu 3 ważnych szlaków komunikacyjnych, tj. drogi krajowej nr 58, drogi wojewódzkiej nr 610 oraz linii kolejowej łączącej Olsztyn-Szczytno-Ełk. Obszar Gminy znajduje się w obrębie Pojezierza Mazurskiego, a jej północna część wchodzi w skład Krainy Wielkich Jezior Mazurskich.

Rysunek 1. Położenie gminy Ruciane-Nida na mapie województwa warmińsko-mazurskiego

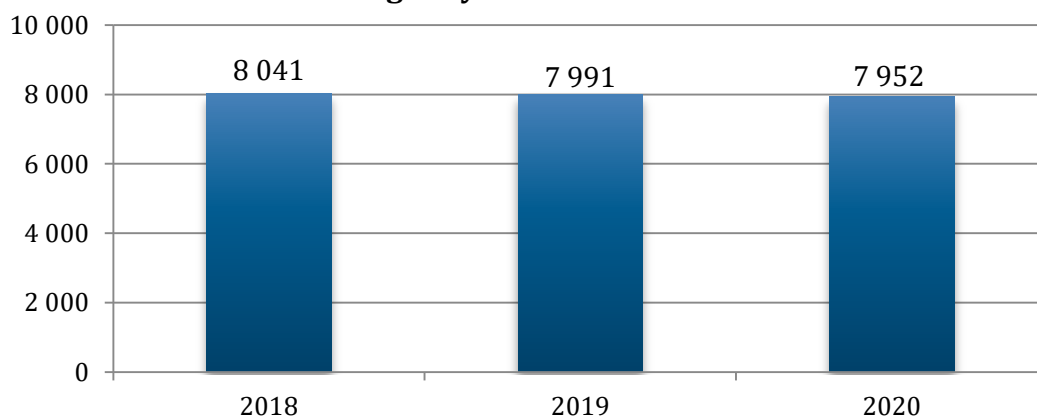
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Obraz aktualnego stanu społeczeństwa jest możliwy do przedstawienia między innymi dzięki analizie struktury demograficznej. Gminę Ruciane-Nida na koniec 2020 roku zamieszkiwały 7 952 osoby (stan na 31.12.2020 roku). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba mieszkańców uległa niewielkiemu zmniejszeniu, co obrazuje poniższy wykres. W stosunku do 2018 roku zmalała ona o 1,1%, natomiast w porównaniu do 2019 roku można zauważyć spadek o 0,5%.

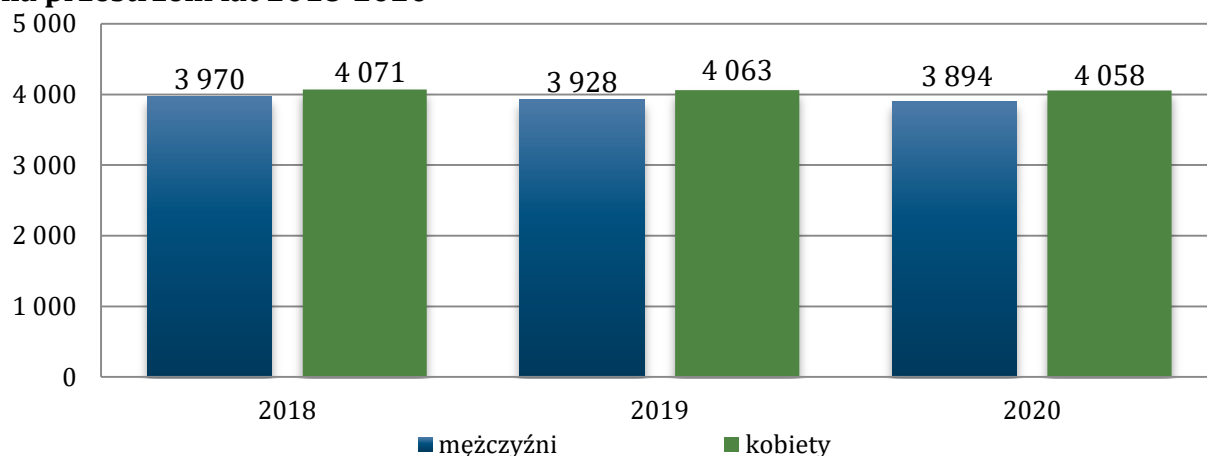
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Ruciane-Nida w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba kobiet zamieszkujących gminę Ruciane-Nida jest nieco większa niż liczba mężczyzn – kobiet jest 4 058, natomiast mężczyzn – 3 894. Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 104, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. W 2020 roku w powiecie piskim współczynnik ten kształtował się na poziomie 101, natomiast w województwie warmińsko-mazurskim – 105.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Ruciane-Nida ujemny i wynosi -53 (stan na koniec 2020 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -6,67 na 1000 mieszkańców. Warto zaznaczyć, że na przestrzeni analizowanych lat przyrost naturalny w Gminie zawsze przyjmował wartości ujemne i w 2020 roku był najniższy na przełomie analizowanych lat.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
urodzenia żywe	55	49	62
zgony	97	82	115
przyrost naturalny	-42	-33	-53

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Ruciane-Nida według ekonomicznych grup wieku w 2020 roku przedstawiała się następująco:

- 15,8% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- 60,6% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 23,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – 65 lat i więcej dla mężczyzn oraz 60 lat i więcej dla kobiet.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Ruciane-Nida. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Niewielki wzrost zauważyć można również wśród osób w wieku przedprodukcyjnym. Odsetek osób w wieku produkcyjnym uległ zmniejszeniu i ostatecznie w porównaniu do 2018 roku spadł o 2,1 pp., a w stosunku do 2019 roku o 0,9 pp. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się nieco odmiennie od wskaźników w całym kraju oraz województwie. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym, natomiast w województwie warmińsko-mazurskim 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 60,7% osób w wieku produkcyjnym oraz 21,1% osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020 (w procentach)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	15,5	15,6	15,8
wiek produkcyjny	62,7	61,5	60,6
wiek poprodukcyjny	21,8	22,9	23,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych. W 2020 roku zarejestrowano 80 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 121 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych było ujemne i wynosiło -41. W tym samym roku odnotowano 6 zameldowań z zagranicy oraz 8 wymeldowań, co daje saldo migracji zagranicznych wynoszące -2. Na przestrzeni analizowanych lat saldo

migracji wewnętrznych zawsze przyjmowało wartości ujemne, natomiast saldo migracji zagranicznych ulegało wahaniom.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
saldo migracji wewnętrznych	-67	-50	-41
saldo migracji zagranicznych	0	1	-2

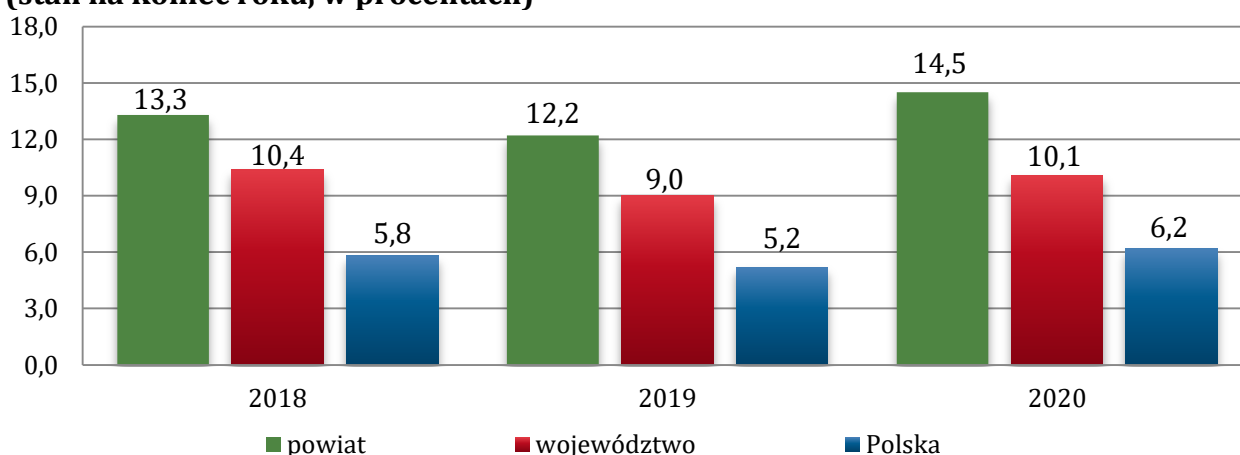
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. RYNEK PRACY I SYTUACJA GOSPODARCZA

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie piskim. W 2020 roku wyniosła 14,5% i tym samym była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie warmińsko-mazurskim oraz Polsce. Na przestrzeni lat 2018-2019 stopa bezrobocia w powiecie piskim ulegała zmniejszeniu, a następnie w 2020 roku zwiększyła się o 2,3 pp. względem roku poprzedniego. Wzrost można zaobserwować również w zakresie stopy bezrobocia dla województwa, jak i Polski. Ma to związek z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz wprowadzonymi obostrzeniami.

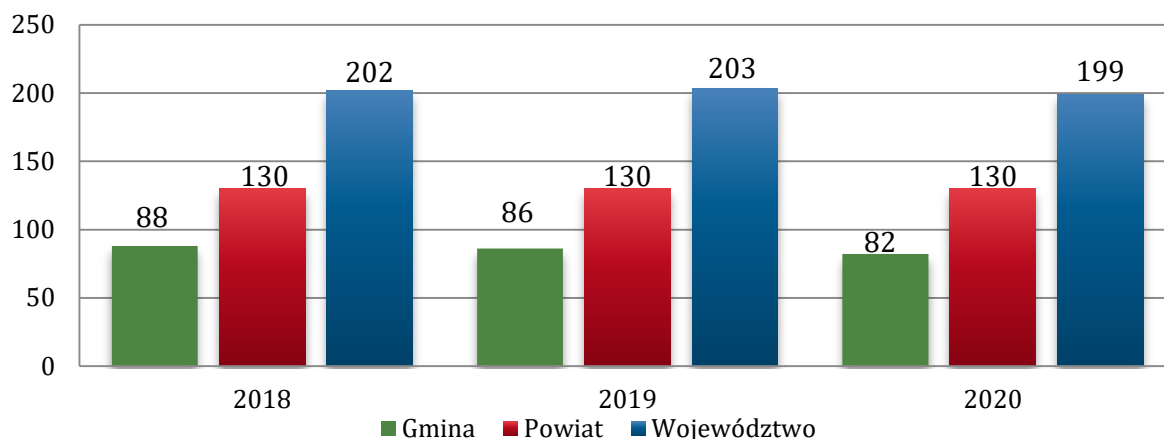
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie piskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <http://www.powiat.pisz.pl/>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok, w gminie Ruciane-Nida na 1000 mieszkańców pracowały 82 osoby⁷. Tym samym liczba ta była znacznie mniejsza niż na terenie całego powiatu piskiego (130) oraz województwa warmińsko-mazurskiego (199). Wszystkich pracujących w 2020 roku było 656 osób. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących mężczyzn był niższy od odsetka kobiet. Mężczyźni stanowili bowiem 38,9% wszystkich pracujących (255 osób), natomiast kobiety 61,1% (401 osób).

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Ruciane-Nida, w powiecie piskim i województwie warmińsko-mazurskim

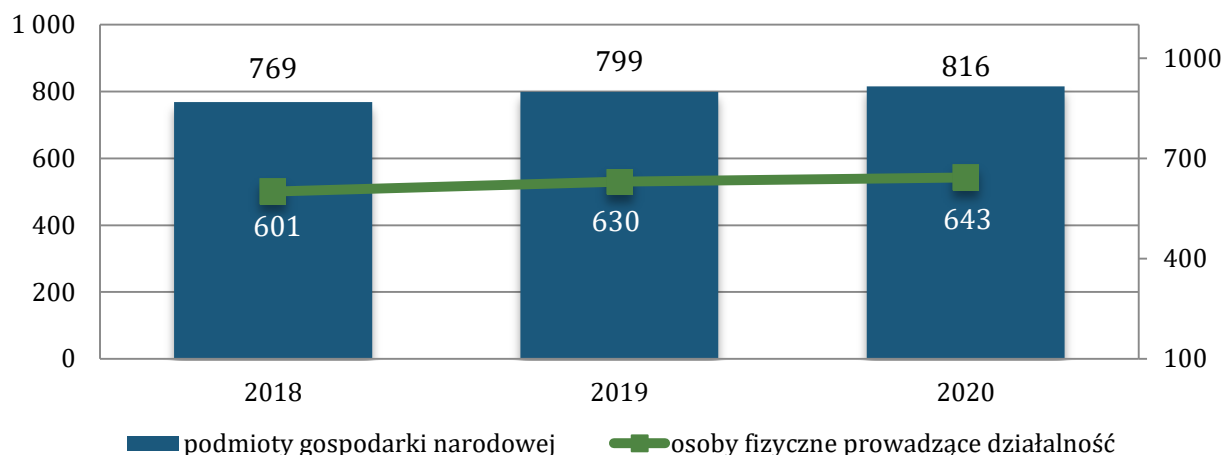
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Ruciane-Nida pod koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 816 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 643 (78,8%). Podobnie sytuacja wyglądała w 2019 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 630 (78,8%), natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 799. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Ruciane-Nida uległa zwiększeniu o 6,1%, natomiast liczba osób fizycznych prowadzących działalność wzrosła o 7,0%.

⁷ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w gminie Ruciane-Nida koncentruje się głównie na działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (139 podmiotów), handlu hurtowym i detalicznym; naprawie pojazdów samochodowych (112 podmiotów), budownictwie (107 podmiotów) oraz przetwórstwie przemysłowym (59 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (37 podmiotów), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo (37 podmiotów) oraz transport i gospodarka magazynowa (35 podmiotów). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z obsługą rynku nieruchomości (2 podmioty) oraz dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz związana z rekultywacją (3 podmioty).

Tabela 5. Rodzaje prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Ruciane-Nida (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – sekcja I	139
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	112
budownictwo – sekcja F	107
przetwórstwo przemysłowe – sekcja C	59
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – sekcja N	37
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – sekcja A	37
transport i gospodarka magazynowa – sekcja H	35
opieka zdrowotna i pomoc społeczna – sekcja Q	30
pozostała działalność usługowa – sekcja S, T, U	21
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M	20

edukacja – sekcja P	13
informacja i komunikacja – sekcja J	12
działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcja K	8
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – sekcja R	8
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją – sekcja E	3
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – sekcja L	2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Ruciane-Nida według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 795 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 19, a dodatkowo funkcjonują 2 średnie przedsiębiorstwa, w których pracuje od 50 do 249 osób. Na terenie gminy Ruciane-Nida działalności nie prowadzą duże przedsiębiorstwa.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Ruciane-Nida według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

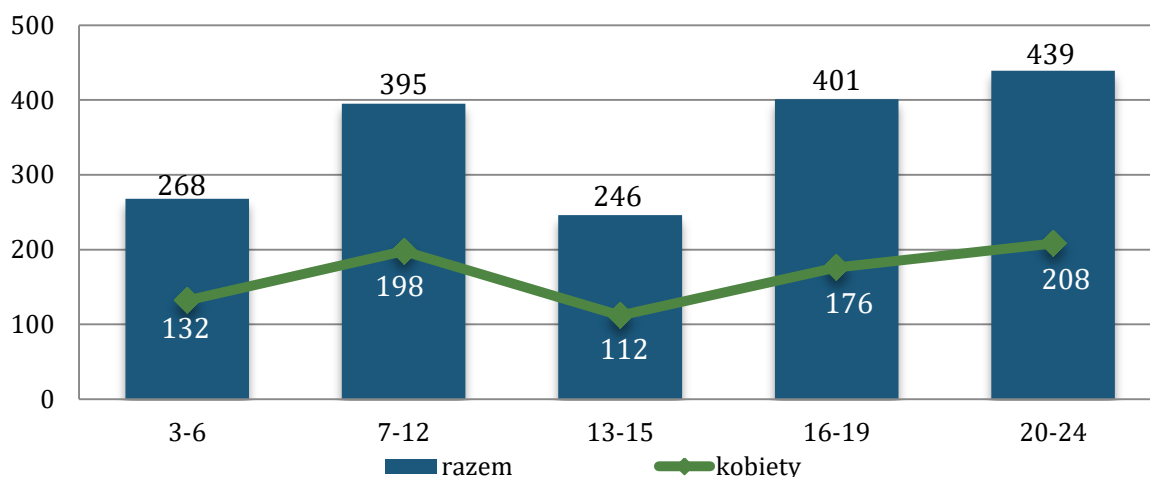

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 1 749 mieszkańców Gminy, w tym 47,2% stanowiły kobiety (826 osób), a 52,8% mężczyźni (923 osoby). Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 20-24 lata (439 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 16-19 lat (401 osób), natomiast na trzecim w wieku 7-12 lat (395 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Ludność gminy Ruciane-Nida według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Ruciane-Nida sieć publicznych placówek oświatowych w 2020 roku przedstawiała się następująco:

- 1) Przedszkole Miejskie w Rucianem-Nidzie,
- 2) Zespół Szkół Samorządowych im. A. Osieckiej, w skład którego wchodzi Liceum Ogólnokształcące oraz Szkoła Podstawowa nr 1 w Rucianem-Nidzie,
- 3) Szkoła Podstawowa nr 2 im. K. I. Gałczyńskiego w Rucianem-Nidzie (szkoła podstawowa z oddziałami przedszkolnymi),
- 4) Szkoła Podstawowa w Ukcie (szkoła podstawowa z oddziałami przedszkolnymi).

W 2020 roku w szkołach i placówkach, dla których organem prowadzącym jest gmina Ruciane-Nida zatrudnionych było 64 nauczycieli – to o 5 mniej niż w 2019 roku oraz o 27 mniej w stosunku do 2018 roku⁸.

Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych według stanu na dzień 30 września 2020 roku wyniosła 646 – to o 20 osób mniej niż w 2018 roku oraz o 18 osób więcej niż w 2019 roku. Można zauważyć, że liczba dzieci uczęszczających do Przedszkola Miejskiego na przestrzeni analizowanych lat uległa zwiększeniu.

Tabela 6. Liczba uczniów szkół na terenie gminy Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

szkoła	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Szkoła Podstawowa nr 2	137	136	134
Zespół Szkół Samorządowych im. A. Osieckiej	278	221	218
Szkoła Podstawowa w Ukcie	124	129	129
Przedszkole Miejskie	127	142	145
RAZEM	666	628	646

Źródło: Raport o stanie Gminy Ruciane-Nida za 2018, 2019 i 2020 rok

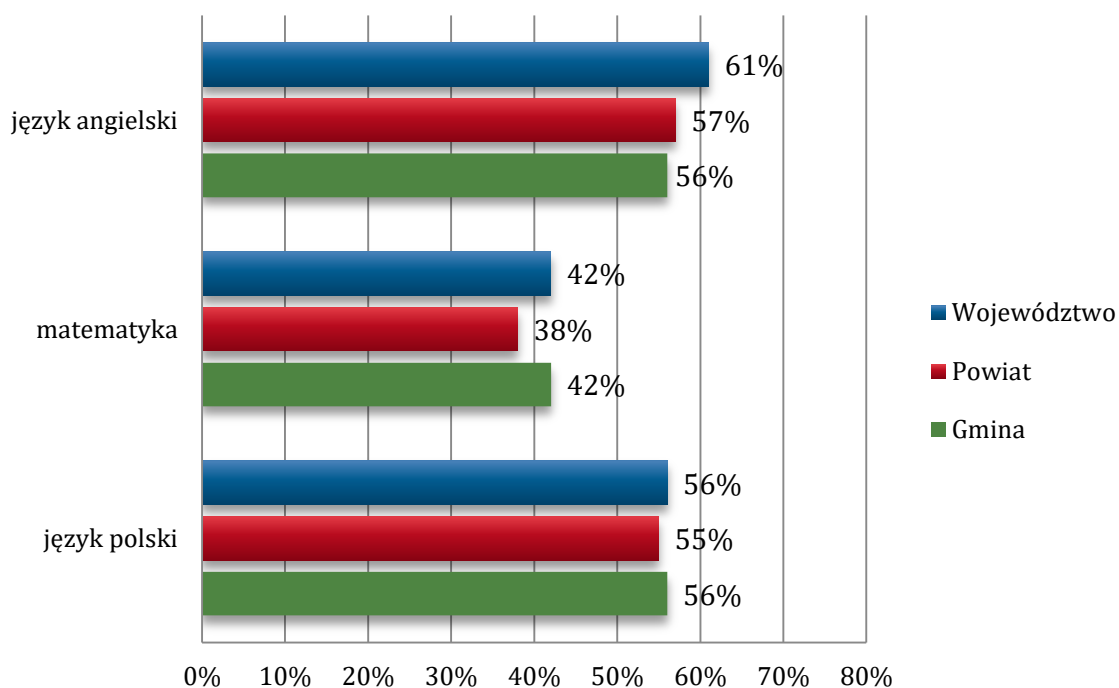
⁸ Raport o stanie Gminy Ruciane-Nida za 2018, 2019 i 2020 rok.

W roku 2020 realizowane było wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Wszystkie szkoły i przedszkole podejmowały różnorodne działania, ukierunkowane zarówno na uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i na tych którzy mają trudności w realizacji wymagań programowych. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna odbywała się na różnych płaszczyznach – bieżącej pomocy udzielali nauczyciele i zatrudnieni pedagodzy oraz specjaliści: psycholog, logopedzi i terapeuci pedagogiczni. Najczęstszymi działaniami były:

- dostosowywanie wymagań edukacyjnych do potrzeb uczniów,
- stosowanie indywidualizacji procesu nauczania przez m.in. dostosowywanie metod pracy, wydłużanie czasu pracy, nagradzanie wysiłku wkładanego w pracę,
- zajęcia wyrównawcze, rewalidacyjne,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- gimnastyka korekcyjna, rehabilitacja ruchowa,
- terapia pedagogiczna.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Ruciane-Nida, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu piskiego i województwa warmińsko-mazurskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali podobne wyniki, jak uczniowie z całego powiatu i województwa. W porównaniu do powiatu, uczniowie z Gminy mieli lepsze wyniki z języka polskiego (różnica 1 pp.) oraz matematyki (różnica 4 pp.), a nieco gorsze z języka angielskiego (różnica 1 pp.). W stosunku do uczniów z całego województwa warmińsko-mazurskiego uczniowie z Gminy uzyskali takie same wyniki z matematyki oraz języka polskiego, a nieco gorsze z języka angielskiego (różnica 5 pp.)

Wykres 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu gminy Ruciane-Nida, powiatu piskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Dom Kultury w Rucianem-Nidzie, który oferuje szeroką ofertę zajęć edukacyjnych i rozwojowych dla mieszkańców w różnym wieku. Dom Kultury realizuje swoje zadania w oparciu o dostępną bazę lokalową, obejmującą budynek w Rucianem-Nidzie, Wiejskie Centra Kultury: w Ładnym Polu, Wejsunach i Wygrynach oraz Izbie Regionalnej w Wejsunach. Cyklicznie prowadzone są warsztaty edukacyjno-artystyczne z takich dziedzin jak: teatr, taniec/floor work, street dance, zasady muzyki, instrumentalistyka, emisja głosu, plastyka, ceramika itp. Uczestnicy zajęć mają możliwość rozwijania swoich zdolności w pracowniach, jak i poza siedzibą Domu Kultury, podczas plenerów malarskich, plenerów malarsko-rzeźbiarskich, konkursów muzycznych, literackich i czytelniczych, festiwali tańca, przeglądów teatralnych oraz turniejów kulturalno-sportowych.

Promocją i upowszechnianiem czytelnictwa, popularyzacją literatury, udzielaniem informacji oraz profesjonalną pomocą użytkownikom w poszukiwaniu wiadomości zajmuje się Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Rucianem-Nidzie oraz filia Biblioteki w Wejsunach. Stan księgozbioru w 2020 roku wyniósł 25 877 – to o 8,8% mniej niż w 2019 roku oraz o 11,5% mniej niż w 2018 roku. W 2020 roku zarejestrowano 9 565 wypożyczeń – to znacznie mniej niż w poprzednich latach, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Stan księgozbioru oraz liczba wypożyczeń w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Rucianem-Nidzie na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
stan księgozbioru	29 226	28 389	25 877
liczba wypożyczeń woluminów	14 751	15 154	9 565

Źródło: Raport o stanie Gminy Ruciane-Nida za 2020 rok

W gminie Ruciane-Nida obiektem szczególnie atrakcyjnym zarówno dla mieszkańców, jak i turystów jest Muzeum Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego „Leśniczówka” w Praniu. Działające w ramach Muzeum Stowarzyszenie Leśniczówka Pranie przybliży sylwetkę i twórczość poety, a także inicjuje liczne imprezy kulturalne, które cieszą się dużą popularnością w regionie.

Ponadto, do miejsc warty odwiedzenia możemy zaliczyć:

- Neogotycki Kościół Podwyższenia Krzyża w Ukie z XVI wiecznym obrazem,
- Cerkiew pw. Zaśnięcia Bogurodzicy w Wojnowie,
- Kościół Ewangelicko-Augsburski w Wejsunach,
- Muzeum Węzeł Obronny Ruciane Guzianka.

Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z następujących obiektów sportowo-rekreacyjnych:

- Stadionu MKS Nida,
- Hali sportowej przy ZSS im. Agnieszki Osieckiej,
- Prywatnego Kortu tenisowego przy Klubie Mazurskim w Wejsunach,
- Prywatnego Kortu tenisowego przy Ośrodku Wypoczynkowym „Mazury 1” – Krzyże,
- Prywatnego Kortu tenisowego przy Ośrodku Wypoczynkowym NBP Guzianka – Ruciane-Nida,
- Prywatnego Kortu tenisowego w Mazurski Raj Hotel, Marina & SPA,
- Prywatnej Stadniny koni K. Ferenstein Gałkowo k/Ukty,
- Indywidualnej jazdy konnej w Agroturystycznym Gospodarstwie Ekologicznym – Majdan (koniki polskie),
- Wypożyczalni sprzętu OTW,
- Stanica Żeglarska Korektywa – Piaski – czarter jachtów motorowych,
- Portu U Faryja – rejsy statkami,
- Wypożyczalni kajaków Przystań Ukta,
- Żegluga Mazurska-Port Ruciane-Nida – rejsy statkami,
- Wypożyczalni sprzętu NBP Guzianka,
- Wypożyczalni rowerów – Ukta, Ruciane-Nida,
- Czarter jachtów, wypożyczalnia kajaków – Iznota,
- Plaże (Ruciane-Nida, Ukta, Wojnowo, Wejsuny, Karwica, Krzyże i inne),
- Spływ rzeką Krutynią,
- Siłownię na świeżym powietrzu znajdujące się w Rucianem-Nidzie oraz w okolicznych wioskach,
- Kompleks sportowy „Orlik” przy Zespole Szkół Samorządowych w Rucianem-Nidzie.

Działalność placówek kultury uzupełniają stowarzyszenia i towarzystwa, działające zarówno w Rucianem-Nidzie, jak i w sołectwach. Wśród tych, które w 2020 roku realizowały zadania Gminy należy wymienić: Uczniowski Klub Sportowy „Technik Ruciane-Nida”, Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe „Fortuna Wygryny”, Stowarzyszenie „Na Wiatr”, Miejski Klub Sportowy „Ruciane-Nida”, Uczniowski Klub Sportowy „Nidka” oraz Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży.

Ponadto w Gminie dzięki jej walorom przyrodniczym, tj. licznym jeziorom i obszernym lasom prężnie rozwija się agroturystyka oraz rekreacja. Organizowane w Gminie regaty cieszą się ogromną popularnością w Polsce, a pasjonaci sportów wodnych mogą skorzystać z oferty kursów, dzięki którym uzyskają patent motorowodny lub kurs żeglarski.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

Na terenie gminy Ruciane-Nida zlokalizowane są 3 Ośrodki Zdrowia: Przychodnia Zdrowia na ul. Polnej 1, Przychodnia Lekarska Lidia Palmi-Kukiełko na ul. Gałczyńskiego 14 oraz Marek Michniewicz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Impuls” z siedzibą w Guziance. Oprócz przychodni na terenie Gminy funkcjonują również 4 gabinety stomatologiczne: Buczyńska Magdalena, Indywidualna praktyka lekarska, Gabinet stomatologiczny Wójcik Małgorzata oraz Poradnia Stomatologiczna Sylwia Maria Sławczew świadcząca usługi w miejscowości Ruciane-Nida i Ukta, z których znaczna część ma podpisane umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia, co pozwala pacjentom na bezpłatne korzystanie z ich usług. W przypadkach wymagających hospitalizacji mieszkańcy Gminy korzystają z pomocy Powiatowego Szpitala w Piszcu. Na terenie Gminy działają 3 apteki i 1 punkt apteczny: Apteka św. Brunona, Apteka „Vita”, Apteka „Medica” Wiesława Mendryk w Rucianem-Nidzie oraz Punkt apteczny św. Brunona w Ukie.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2020 roku w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 41 234 porady – ich liczba w porównaniu do 2018 roku zmniejszyła się o 6,0%, natomiast w stosunku do 2019 roku zauważalny jest spadek o 8,8%. W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w 2020 roku udzielono 39 949 porad – liczba ta w stosunku do 2018 roku zmalała o 6,3%, natomiast w porównaniu do 2019 roku można zauważyć spadek o 8,7%.

Tabela 8. Liczba udzielonych porad zdrowotnych na terenie gminy Ruciane-Nida w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	43 875	45 188	41 234
liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	42 657	43 745	39 949

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W gminie Ruciane-Nida o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z Komisariatu Policji.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają 4 zastępy Ochotniczej Straży Pożarnej: w Rucianem-Nidzie, Ukie, Wejsunach oraz Karwicy, przy czym tylko jednostka w Rucianem-Nidzie od 1995 roku jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

8. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁰.

Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹¹.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy Ruciane-Nida z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w Gminie Ruciane-Nida na rok 2021* zatwierdzonym uchwałą Nr XXXIII/276/2020 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 14 grudnia 2020 roku. Głównym celem Programu jest: „zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców gminy oraz wzmacnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy gminą, a organizacjami pozarządowymi”¹². Celami szczegółowymi Programu są:

- 1) aktywizowanie społeczności lokalnych z zapewnieniem równości szans rozwoju,
- 2) tworzenie warunków i wspieranie działań organizacji na rzecz rozwoju aktywności społecznej w regionie,
- 3) budowa społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację społeczności lokalnej i zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów lokalnych,
- 4) poprawa jakości i efektywności świadczenia usług publicznych,
- 5) wzmacnianie wykorzystywanie publicznych środków finansowych kierowanych do sektora pozarządowego,
- 6) promowanie postaw proobywatelskich i prospołecznych, rozwój wolontariatu,

⁹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁰ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹¹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

¹² Program współpracy Gminy Ruciane-Nida z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w Gminie Ruciane-Nida na rok 2021 (uchwała Nr XXXIII/276/2020 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 14 grudnia 2021 roku).

- 7) utworzenie opartego na partnerstwie i reprezentacji systemu komunikacji i współdziałania Gminy Ruciane-Nida z organizacjami pozarządowymi,
- 8) zwiększenie efektywności realizacji zadań publicznych,
- 9) umacnianie uprawnień obywateli i reprezentujących ich organizacji w realizacji zadań publicznych.

Na obszarze gminy Ruciane-Nida w 2021 roku funkcjonowały następujące stowarzyszenia:

- Stowarzyszenie „Na Wiatr”,
- Stowarzyszenie „Przyjaciół Wojnowa” z/s w Wojnowie,
- Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „BETEZDA”,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Wiejskich „Wejsuny”,
- Stowarzyszenie „Kobieta na plus” z/s w Rucianem Nidzie,
- Stowarzyszenie TARCZA,
- Stowarzyszenie nad Nidzkim w Rucianem-Nidzie,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży,
- Stowarzyszenie przyjaciół Krzyży z/s w Krzyżach,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Niedźwiedziego Rogu,
- Uczniowski Klub Sportowy „Technik Ruciane-Nida”,
- MKS Ruciane-Nida,
- Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe „FORTUNA WYGRYNY”.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miasta i Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MGOPS, placówki oświatowe). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

9. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Ruciane-Nida jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania „Ośrodka” z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez „Ośrodek” należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grupy szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10. praca socjalna;

11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
13. dożywianie dzieci;
14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:

1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

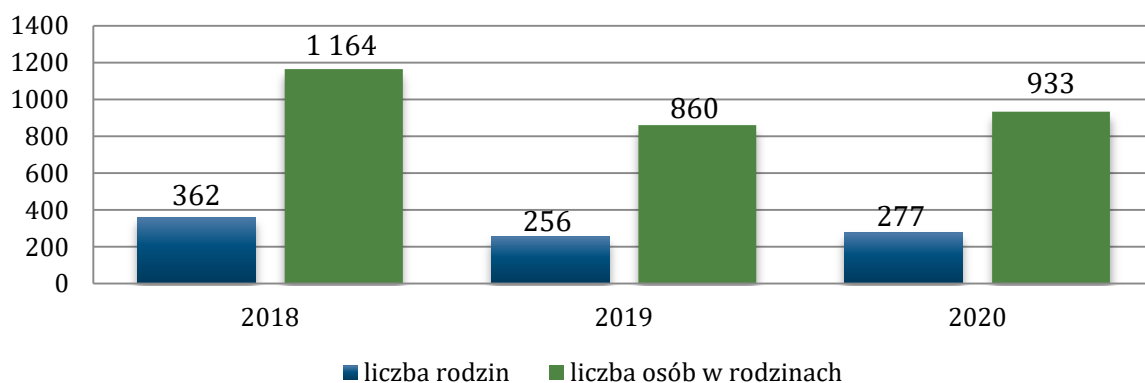
1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;

5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. „Ośrodek” realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza Miasta i Gminy Ruciane-Nida oraz uchwałami Rady Miejskiej.

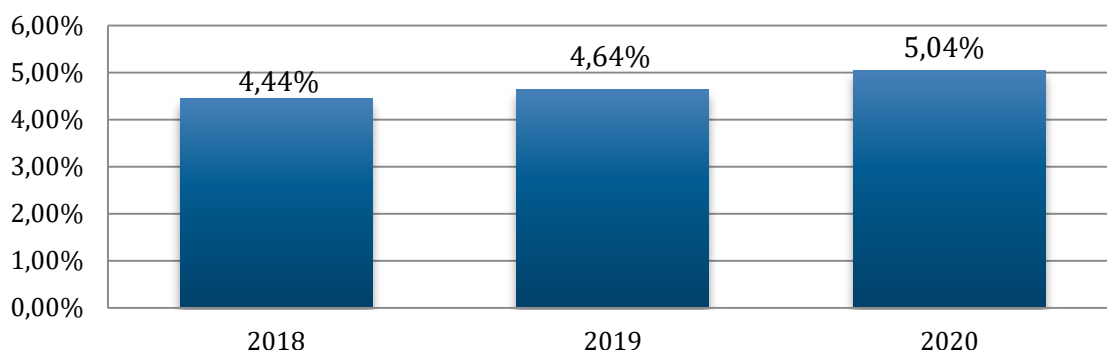
Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Ruciane-Nida ulegała wahaniom. W 2020 roku z pomocy skorzystało 277 rodzin, w 2019 roku – 256, natomiast w 2018 roku – 362 rodziny. W stosunku do 2018 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 23,5%, natomiast w porównaniu do 2019 roku wzrosła o 8,2%. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej również ulegała wahaniom – w odniesieniu do 2018 roku zmniejszyła się o 19,8%, natomiast w stosunku do 2019 roku wzrosła o 6,6%.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika uległa zwiększeniu. W 2020 roku wyniosła 5,04%, w 2019 roku – 4,64%, natomiast w 2018 roku – 4,44%. W porównaniu do 2018 roku wskaźnik ten uległ zwiększeniu o 0,6 pp. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 9. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy było 169 osób w wieku przedprodukcyjnym, 191 osób w wieku produkcyjnym oraz 62 osoby w wieku poprodukcyjnym. Korzystających z pomocy społecznej kobiet było znacznie więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 263, liczba mężczyzn – 159). Analizując dynamikę zmian dostrzec można tendencję wzrostową w zakresie liczby osób w wieku poprodukcyjnym, korzystających z pomocy społecznej, natomiast w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zauważyć można wahanie się liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	174	82	183	88	169	82
produkcyjny	187	105	153	94	191	130
poprodukcyjny	47	35	61	49	62	51
ogółem	408	222	397	231	422	263

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 204 mieszkańcom gminy Ruciane-Nida, natomiast świadczenie niepieniężne – 203 osobom. W stosunku do 2018 roku widoczna jest tendencja wzrostowa w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenie niepieniężne (4,1%), jak i pieniężne (3,6%). Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	197	165	204
świadczenie niepieniężne	195	214	203

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się z 200 w 2018 roku do 139 w 2020 roku. Oznacza to spadek o 30,5%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są znaczne – mężczyźni stanowili 37,4% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 62,6%.

Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

płeć	2018	2019	2020
kobiety	104	107	87
mężczyźni	96	92	52
ogółem	200	199	139

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Ruciane-Nida było bezrobocie – z tego powodu pomoc otrzymało 107 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowało się ubóstwo (94 rodziny), natomiast na trzecim – długotrwała lub ciężka choroba (70 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (63 rodziny). W porównaniu do 2019 roku zauważyć można wzrost rodzin, które otrzymały świadczenia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa, natomiast w pozostałych przypadkach można zaobserwować spadek liczby rodzin.

Tabela 12. Powody udzielania świadczeń w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

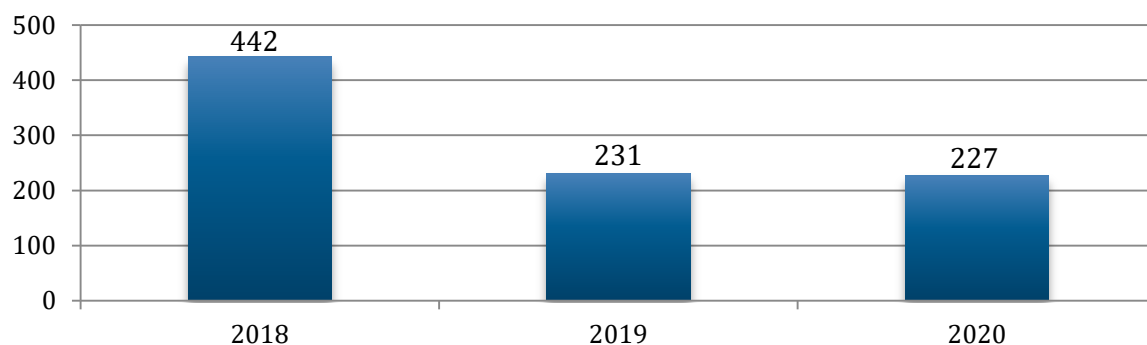
Lp.	powód udzielenia świadczeń	2018	2019	2020
1	bezrobocie	141	120	107
2	ubóstwo	117	135	94
3	długotrwała lub ciężka choroba	79	81	70
4	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	42	59	63
	w tym rodziny niepełne	20	37	40
	w tym rodziny wielodzietne	21	23	27
5	potrzeba ochrony macierzyństwa	4	15	16
	w tym wielodzietność	4	15	16
6	niepełnosprawność	21	25	15
7	alkoholizm	0	2	1

8	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0
9	bezdomność	5	5	4
10	narkomania	0	0	0
11	przemoc w rodzinie	0	0	0
12	zdarzenia losowe	1	0	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie od 2018 do 2020 roku. W 2018 roku przeprowadzono je z 442 rodzinami, w 2019 roku z 231 rodzinami, natomiast w 2020 roku z 227 rodzinami. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe zmniejszyła się o 48,6%, natomiast w stosunku do 2019 roku spadła o 1,7%.

Wykres 10. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Ruciane-Nida. Należą do nich:

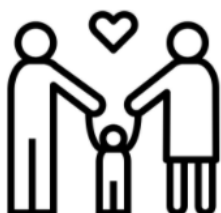
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Punkt Konsultacyjny,
- placówki oświatowe,
- Dom Kultury,
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna,
- placówki służby zdrowia,
- grupy samopomocowe,
- Komisariat Policji,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE RUCIANE-NIDA

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policji, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowanych działań interwencyjnych. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹³.

1. WSPIERANIE RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny. Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane-Nida na lata 2019-2021 przyjętego uchwałą Nr VI/55/2019 z dnia 27 lutego 2019 roku jest „*stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin*,”

¹³ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

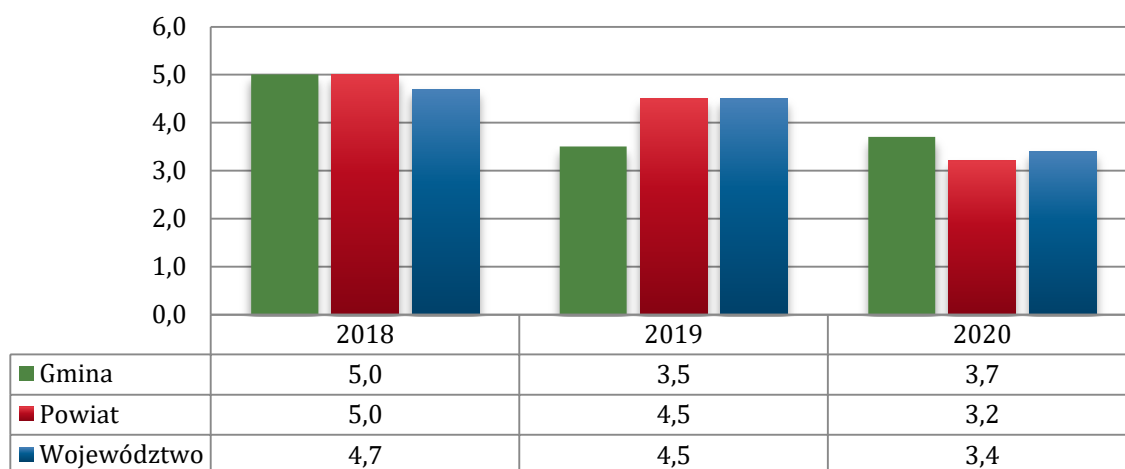

przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Ruciane-Nida". Do celów szczegółowych Programu zaliczyć można:

- budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin,
- wspomaganie funkcjonowania rodziny,
- wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym,
- opiekę nad dziećmi z rodzin niewydolnych wychowawczo,
- poprawę stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży, zapobieganie zjawiskom przemocy oraz profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień¹⁴.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego małżeństw mieszkańców gminy Ruciane-Nida w porównaniu do wartości w całym województwie warmińsko-mazurskim oraz powiecie piskim. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba małżeństw na 1000 ludności systematycznie się zmniejszała – zarówno w Gminie, powiecie, jak i całym województwie. W 2020 roku na terenie Gminy wskaźnik małżeństw kształtował się na poziomie 3,7 i tym samym był wyższy niż w powiecie (3,2) oraz województwie (3,4). W porównaniu do 2018 roku wskaźnik małżeństw na 1000 ludności w gminie Ruciane-Nida uległ zmniejszeniu o 1,3 pp., natomiast w stosunku do 2019 roku zauważalny jest wzrost o 0,2 pp.

Wykres 11. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Ruciane-Nida w porównaniu do powiatu piskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do

¹⁴ Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane-Nida na lata 2019-2021 (Uchwała Rady Miejskiej w Rucianem-Nidzie Nr VII/55/2019 z dnia 27 lutego 2019 roku).

zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku przyznano łącznie 890 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 1 348 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 2 187 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 548 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. W 2020 roku udzielono łącznie 441 świadczeń pieniężnych oraz 4 532 świadczenia niepieniężne. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku w gminie Ruciane-Nida

liczba dzieci	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
jedno dziecko	890	121	769
dwoje dzieci	1 348	82	1 266
troje dzieci	2 187	207	1 980
czworo i więcej dzieci	548	31	517

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin korzystających z Programu i kwota świadczeń w latach 2018-2020 prezentuje poniższa tabela. W 2018 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało 787 rodzin na łączną kwotę 4 128 499 zł, w 2019 roku – 994 rodziny, a wydatkowano na to 4 813 296 zł, natomiast w 2020 roku – 1 030 rodzin na kwotę 5 743 670 zł. Na przestrzeni lat 2018-2020 nastąpił zatem znaczny wzrost liczby rodzin, którym przyznano świadczenie wychowawcze, który w stosunku do 2018 roku wyniósł 30,9%.

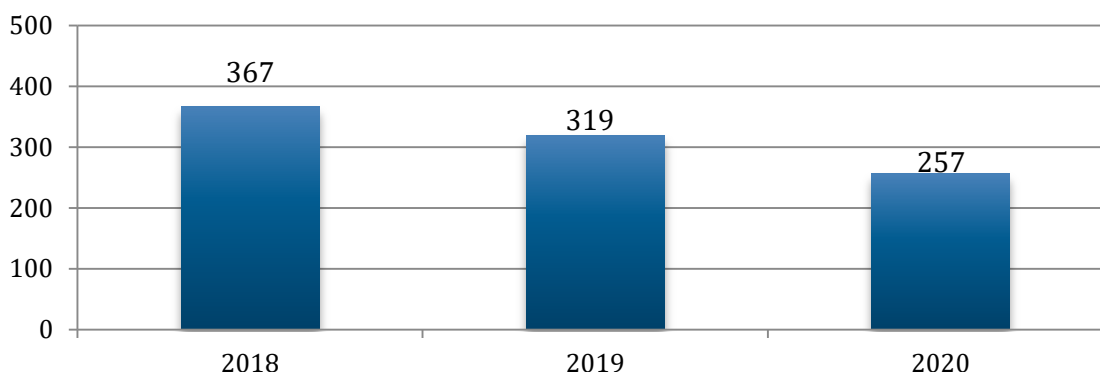
Tabela 14. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń (w złotych) na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin	787	994	1 030
kwota świadczeń	4 128 499	4 813 296	5 743 670

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Na poniższym wykresie zaprezentowana została liczba osób, korzystających z zasiłków rodzinnych na przełomie lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystało 257 osób, czyli o 19,4% mniej niż w roku 2019 roku oraz o 30% mniej niż w 2018 roku. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem spadek w zakresie liczby osób, którym przyznano zasiłek rodzinny. Kwota wypłaconych świadczeń w 2020 roku wyniosła 571 457,52 zł.

Wykres 12. Liczba osób korzystających z zasiłków rodzinnych na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie za 2020 rok

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o dodatki z tego tytułu. W 2020 roku przyznano dodatek 11 rodzicom z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, 27 osobom z tytułu urodzenia dziecka, 17 rodzicom z tytułu samotnego wychowywania dziecka, 23 osobom z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością, 166 dzieciom z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego, 77 osobom z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania oraz 57 osobom z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej. W 2020 roku przyznano również jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka tzw. „becikowe” dla 41 osób. W stosunku do 2019 roku wzrosła liczba osób, którym przyznano dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością. W pozostałych dodatkach zauważalny był ich spadek lub taka sama liczba.

Tabela 15. Liczba osób korzystających z dodatków do zasiłku rodzinnego na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

rodzaj dodatku	2018	2019	2020
z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	21	13	11
z tytułu urodzenia dziecka	29	33	27
z tytułu samotnego wychowywania dziecka	18	17	17
z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością	25	21	23
z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	232	198	166
z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	77	84	77

z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	68	60	57
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	51	40	41
świadczenie rodzicielskie	45	31	30

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie za 2020 rok

Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. Ośrodek jest realizatorem zadań ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. Na przestrzeni lat 2018-2020 powyższe świadczenie zostało przyznane łącznie 2 osobom – po 1 w latach 2018-2019.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, Gmina otrzymała do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”. Świadczenie przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

W 2020 roku wypłacono 636 świadczeń „Dobry start”, czyli o 8 mniej niż w roku poprzednim oraz o 182 więcej niż w 2018 roku. W 2018 roku kwota świadczenia „Dobry start” wyniosła 136 200 zł, w 2019 roku – 193 200 zł, natomiast w 2020 roku – 190 800 zł. Z powyższych danych wynika, że liczba dzieci korzystających z Programu „Dobry start” ulega wahaniom.

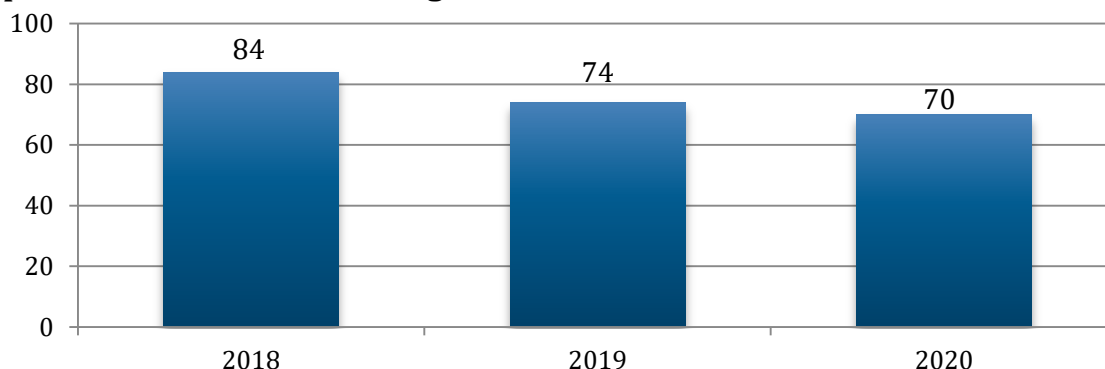
Tabela 16. Liczba wypłaconych świadczeń „Dobry start” oraz środki przeznaczone na jego realizację na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba wypłaconych świadczeń	454	644	636
kwota świadczeń (w zł)	136 200	193 200	190 800

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie za 2020 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyła się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2020 ze świadczenia korzystało 70 osób, w 2019 roku – 74, natomiast w 2018 roku – 84 osoby. Z powyższych danych wynika, że liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni analizowanych lat uległa zmniejszeniu.

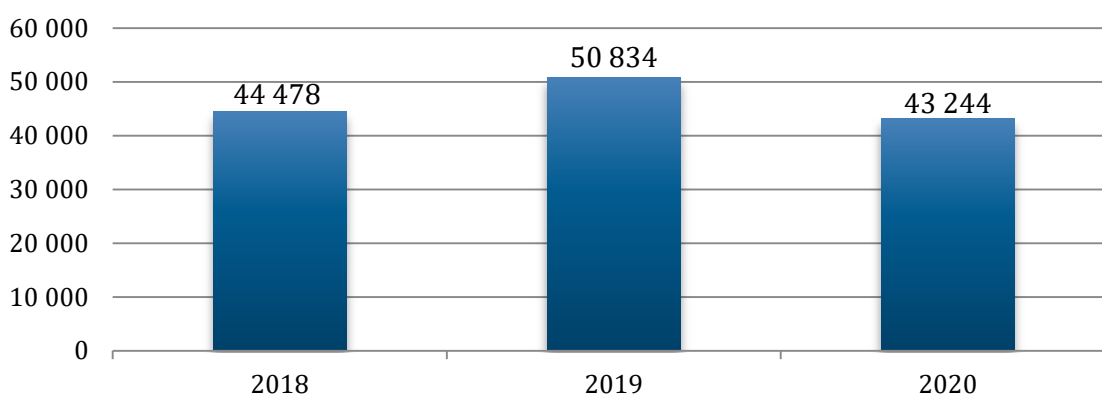
Wykres 13. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie za 2020 rok

W 2020 roku gmina Ruciane-Nida poniosła odpłatność za pobyt 7 dzieci w pieczy zastępczej na łączną kwotę 43 244 zł. W porównaniu do poprzedniego roku, liczba ta zmniejszyła się o 14,9%, natomiast w stosunku do 2018 roku zauważalny jest spadek o 2,8%.

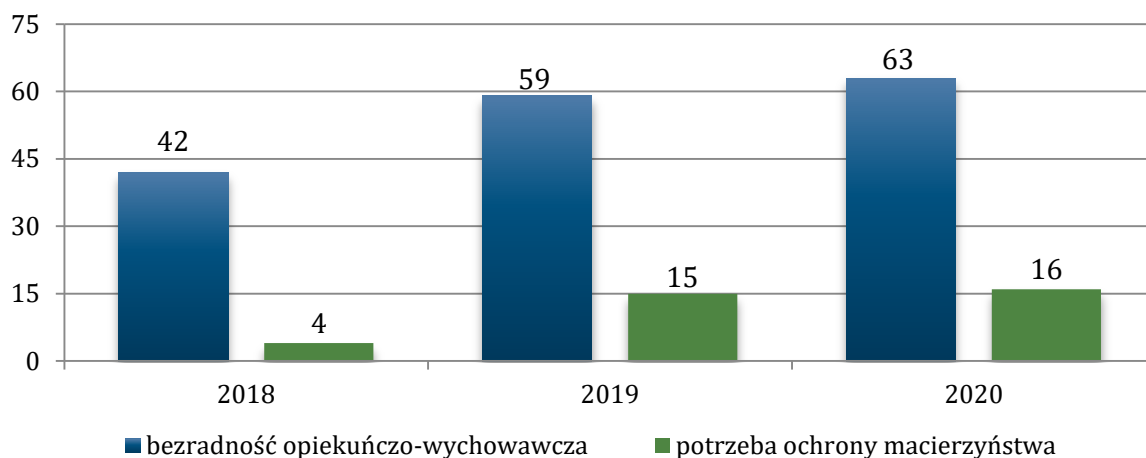
Wykres 14. Kwota świadczeń za odpłatność pobytu dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

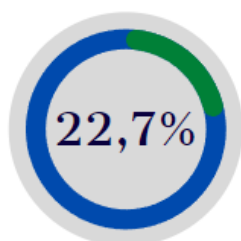
Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeby ochrony macierzyństwa uległa zwiększeniu. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych 42 rodzinom, w 2019 roku – 59, natomiast w 2020 roku – 63 rodzinom. W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 277, a więc rodziny z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły 22,7% ogółu. Z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w 2018 roku udzielono wsparcia 4 rodzinom, w 2019 roku – 15, natomiast w 2020 roku – 16. Rodziny, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w 2020 roku stanowiły 5,8% rodzin, które otrzymały pomoc.

Wykres 15. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

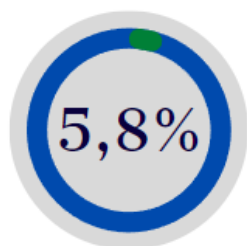
W 2020 roku rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego stanowiły 22,7% wszystkich rodzin, które otrzymały pomoc.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2020 roku bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazła się na 4 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA

W 2020 roku rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa stanowiły 5,8% wszystkich rodzin, które otrzymały pomoc.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2020 roku potrzeba ochrony macierzyństwa jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazła się na 5 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

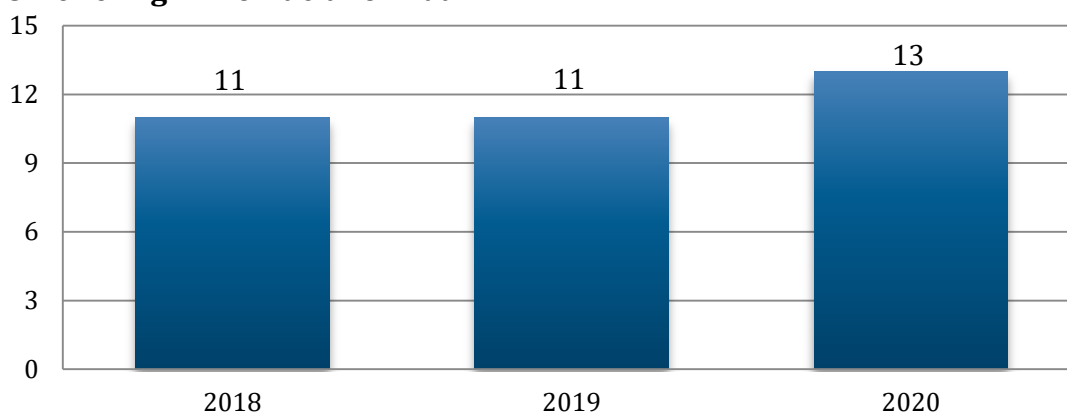
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach.

W partnerstwie z Federacją Banków Żywności – Bankiem Żywności w Olsztynie, MGOPS realizował projekt „Rodzina to siła – program wsparcia rodzin w Gminie Ruciane-Nida”, który zakończył się w sierpniu 2021 roku. W ramach projektu wsparciem specjalistycznym (w tym pomocą psychologiczną i wsparciem w związku z epidemią COVID-19) zostało objętych 10 rodzin (40 osób) z terenu gminy Ruciane-Nida.

W MGOPS w Rucianem-Nidzie od 2018 roku zatrudnionych jest 2 asystentów rodziny. W 2020 roku prowadzili oni pracę w 13 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W porównaniu do lat 2018-2019 liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny uległa zwiększeniu. Zarówno w 2018, jak i 2019 roku pomocą objęto po 11 rodzin.

Wykres 16. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku w gminie Ruciane-Nida nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Rodziny z gminy Ruciane-Nida korzystają również z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej na terenie całego kraju.

W ramach wspierania rodziny Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi instytucjami takimi jak: placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1** niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji wychowawczych
- 2** wzrost liczby rodzin, którym przyznano pomoc i wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeby ochrony macierzyństwa
- 3** brak funkcjonujących rodzin wspierających
- 4** spadek wskaźnika małżeństw
- 5** brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży np. świetlicy środowiskowej

2. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

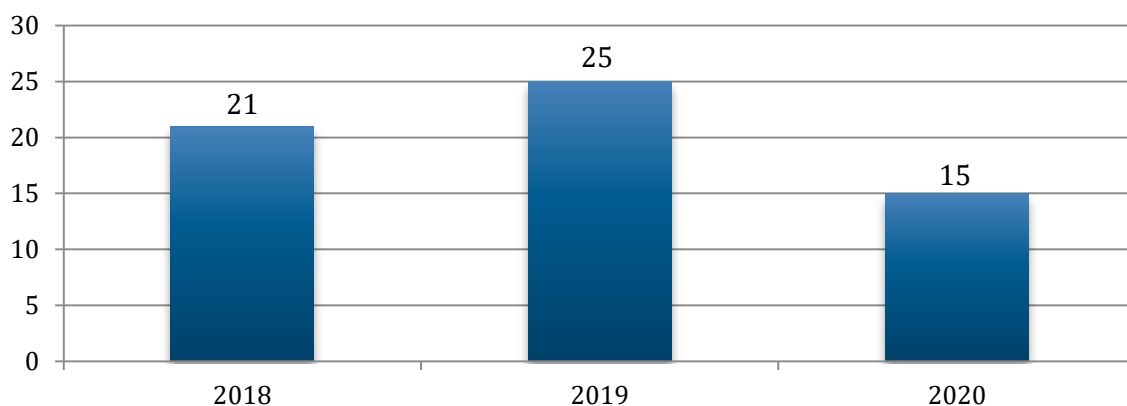
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Osoby z niepełnosprawnościami dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnościami tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

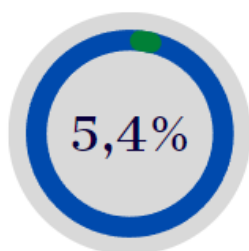
W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 15. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu ulegała wahaniom – w 2018 roku było to 21 rodzin, a w 2019 roku – 25 rodzin. W 2020 roku rodziny z problemem niepełnosprawności stanowiły 5,4% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 17. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

W 2020 roku rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności stanowiły 5,4% wszystkich rodzin, które otrzymały pomoc.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2020 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazła się na 6 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. W 2018 roku przyznano 294 świadczenia na łączną kwotę 46 333 zł, w 2019 roku liczba świadczeń wyniosła 300 na kwotę 56 489 zł, a w 2020 roku kształtowała się na poziomie 320 świadczeń na kwotę 69 069 zł. W porównaniu do poprzednich lat liczba przyznanych świadczeń oraz ich kwota uległa zwiększeniu.

Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	294	300	320
kwota świadczeń (zł)	46 333	56 489	69 069

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 624 świadczeń. W 2018 roku przyznano 720 świadczeń, a w 2019 roku – 679. Różnica pomiędzy 2018, a 2020 rokiem kształtuje się zatem na poziomie 96 świadczeń, natomiast w porównaniu do 2019 roku można zaobserwować spadek w wysokości 55 świadczeń. W 2020 roku kwota przeznaczona na powyższy cel wyniosła 134 684 zł – to o 18,4% więcej niż w 2018 roku oraz o 4,7% więcej niż w roku 2019.

Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	720	679	624
kwota świadczeń (zł)	113 742	128 615	134 684

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 497 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 roku – 466, natomiast w 2020 roku – 446 świadczeń. Na przestrzeni analizowanych lat zaobserwować można spadek liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie. Kwota świadczeń w 2020 roku wyniosła 96 265 zł i tym samym była o 22,5% wyższa niż w 2018 roku oraz o 9,0% wyższa niż w 2019 roku.

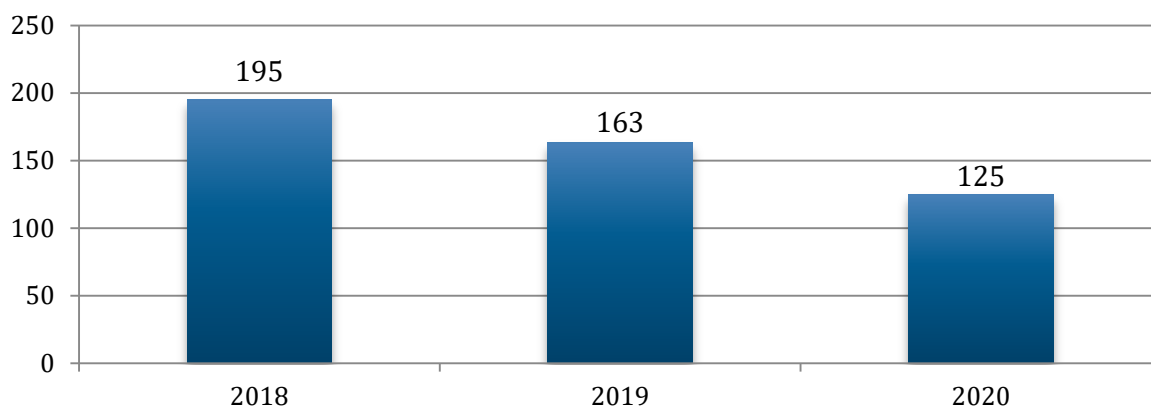
Tabela 19. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	497	466	446
kwota świadczeń (zł)	78 586	88 328	96 265

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższy wykres zawiera dane dotyczące liczby świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego. W 2020 roku świadczenie przyznano 125 osobom, a więc 38 osobom mniej niż w 2019 roku oraz o 70 osobom mniej niż w roku 2018. Na powyższe świadczenie w 2020 roku wydatkowano kwotę 77 500 zł – to o 23,8% mniej niż w 2018 roku oraz o 22,8% mniej niż w roku 2019.

Wykres 18. Liczba świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku przyznano 69 świadczeń zasiłków dla opiekuna, na który wydatkowano 42 780 zł. W porównaniu do poprzednich lat zauważalny jest spadek liczby przyznanych świadczeń oraz kwoty na ten cel.

Tabela 20. Zasiłek dla opiekuna na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	93	80	69
kwota świadczeń (zł)	49 760	49 600	42 780

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku przyznano łącznie 337 świadczeń pielęgnacyjnych na łączną kwotę 616 216 zł. Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można wzrost liczby świadczeń w tym zakresie. W porównaniu do 2018 roku ich liczba wzrosła o 31 świadczeń, natomiast w stosunku do 2019 roku o 6 świadczeń.

Tabela 21. Świadczenie pielęgnacyjne na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	306	331	337
kwota świadczeń (zł)	451 749	523 761	616 216

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osobom z niepełnosprawnościami w gminie Ruciane-Nida świadczone pomoc w formie usług opiekuńczych. W 2020 roku były one wykonywane przez 3 opiekunki. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zleconą przez lekarza pielęgnację, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W 2020 roku z usług opiekuńczych korzystały 22 osoby.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1** wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne dla niepełnosprawnego dziecka
- 2** niepełnosprawność stanowiąca jeden ze stałych powodów udzielania pomocy i wsparcia rodzinom z terenu Gminy
- 3** trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych

3. PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁵.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

¹⁵ www.psychiatriapolska.pl

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez Gminę, należy organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem. Na przełomie lat 2018-2020 z tej formy pomocy nie skorzystała żadna osoba z powodu braku wniosków o ich przyznanie.

Pracownicy socjalni w 2020 roku skierowali wniosek do Sądu o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym 1 osoby chorującej psychicznie bez jej zgody.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć. Istnieje więc pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

1

zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi

2

nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19

4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem, a patologią.

Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁶. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXXVI/295/2021 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 22 lutego 2021 roku *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na 2021 rok*. Celem głównym Programu jest „ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i innych substancji psychoaktywnych oraz problemów społecznych bezpośrednio z nim związanych”¹⁷.

Ponadto na terenie Gminy obowiązuje *Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na lata 2020-2022*, który został przyjęty uchwałą Nr XXIV/203/2020 Rady Miejskiej z dnia 11 maja 2020 roku. Głównym celem Programu jest „przeciwdziałanie narkomanii w gminie Ruciane-Nida, poprzez podejmowanie kompleksowych działań w tym zakresie”¹⁸.

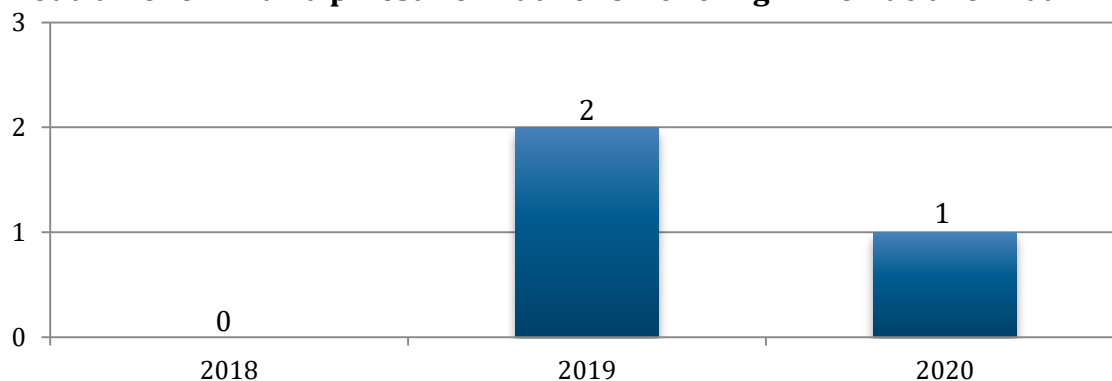
¹⁶ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

¹⁷ Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na 2021 rok (uchwała Nr XXXVI/295/2021 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 22 lutego 2021 roku).

¹⁸ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na lata 2020-2022 (uchwała Nr XXIV/203/2020 Rady Miejskiej z dnia 11 maja 2020 roku).

W 2020 roku z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystała tylko 1 rodzina. Można zauważyć, że 2018 roku żadna z rodzin nie korzystała z pomocy z tego powodu, natomiast w 2019 roku były to 2 rodziny. Na przestrzeni analizowanych lat żadna z rodzin nie otrzymała wsparcia z powodu narkomanii.

Wykres 19. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Ruciane-Nida mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 6 członków.

W 2020 roku członkowie MKRPA przeprowadzili rozmowy z 38 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 2 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja nie podjęła czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia. W 2020 roku Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 6 osób. W stosunku do 2019 roku odnotowany został wzrost liczby osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, z którymi przeprowadzono rozmowy oraz osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Dane dotyczące podejmowanych działań MKRPA w gminie Ruciane-Nida wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Ruciane-Nida wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	16	18	38
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	0	0	2
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	4	1	0
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	1	6

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Gminy funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, który w 2020 roku był czynny 80 godzin w miesiącu – to o 32 godziny mniej niż w latach 2018-2019. W 2020 roku w Punkcie udzielono 62 porady dla 25 osób z problemem alkoholowym oraz 57 porad dla 10 dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że w porównaniu do 2019 roku liczba udzielonych porad uległa znacznemu zmniejszeniu.

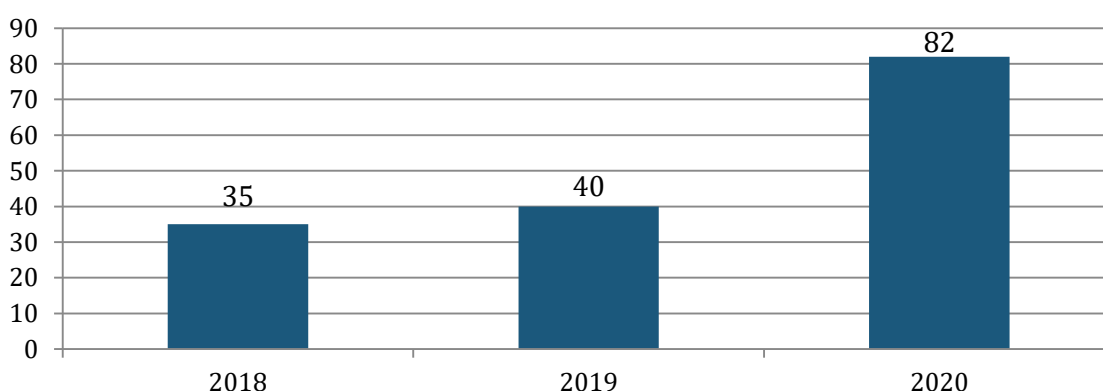
Tabela 23. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i ich rodzin w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	liczba osób	liczba porad	liczba osób	liczba porad	liczba osób	liczba porad
osoby z problemem alkoholowym	22	30	32	768	25	62
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i DDA)	0	0	16	192	10	57

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku funkcjonariusze Policji dokonali zatrzymania łącznie 82 nietrzeźwych kierowców, w tym: 21 kierujących rowerami, 36 – samochodami oraz 25 sterników łodzią motorową. W porównaniu do roku 2019, liczba ta uległa zwiększeniu o 105%, natomiast w stosunku do 2018 roku zauważyć można wzrost o 134,3%.

Wykres 20. Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: dane udostępnione przez Komisariat Policji w Rucianem-Nidzie

Na terenie gminy Ruciane-Nida działają 2 samopomocowe grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA). Nie funkcjonują natomiast samopomocowe grupy wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon), grupy wsparcia dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym (Al.-Ateen) oraz grupy wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

MKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. Na przestrzeni lat 2018-2020 nie zostały przeprowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN. Prowadzone były inne programy profilaktyczne, w których w 2020 roku wzięło udział 900 uczniów, 70 nauczycieli oraz 100 rodziców. W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można wzrost liczby uczniów biorących udział w programach profilaktycznych, spadek w przypadku rodziców oraz stałą liczbę nauczycieli.

Tabela 24. Liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba uczniów	450	500	900
liczba nauczycieli	20	70	70
liczba rodziców	0	120	100

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Ruciane-Nida. W 2020 roku wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 15 420 241 zł, w tym 7 721 806 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 1 996 034 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 5 702 401 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie Gminy uległa zwiększeniu o 17,8%, natomiast w porównaniu do 2018 roku zauważyć można wzrost o 12,4%.

Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Ruciane-Nida w latach 2018-2020

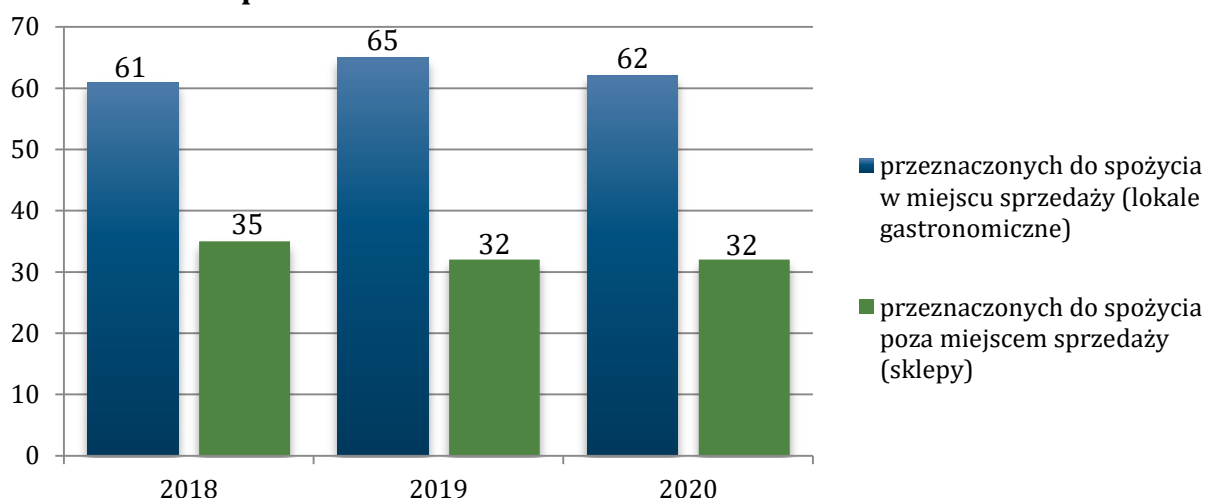

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku na terenie gminy Ruciane-Nida znajdowały się łącznie 94 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 32 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 62 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba punktów sprzedaży alkoholu ulegała wahaniom, gdyż w 2018 roku było 96 punktów, w 2019 roku – 97, a w 2020 roku ich liczba zmniejszyła się do 94 punktów.

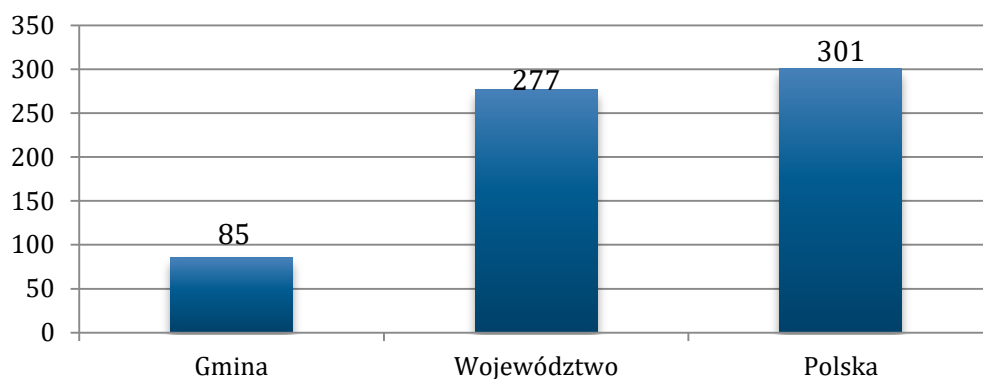
Wykres 21. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ruciane-Nida, w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski. Jak wynika z przedstawionych na poniższym wykresie danych, w Gminie liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt jest znacznie mniejsza niż ma to miejsce w województwie i całej Polsce.

Wykres 22. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ruciane-Nida, województwie warmińsko-mazurskim i całej Polsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększy obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1 zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień
- 2 zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w związku z występowaniem pandemii COVID-19
- 3 brak samopomocowych grup wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym, grupy wsparcia dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym oraz dla dorosłych dzieci alkoholików
- 4 brak oferty programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN
- 5 znaczny wzrost wartości sprzedanego alkoholu na terenie Gminy

5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Inicjatywami mającymi na celu przeciwdziałanie

przemocy w rodzinie w gminie Ruciane-Nida zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Celem Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Ruciane-Nida na lata 2021-2025*, który został przyjęty uchwałą Nr XLI/357/2021 Rady Miejskiej z dnia 25 sierpnia 2021 roku. Wśród celów Programu wymienić można:

- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy,
- skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zmniejszenie negatywnych następstw dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- edukację społeczną i promocję działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Rucianem-Nidzie,
- zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy,
- zapobieganie stosowaniu przemocy poprzez oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne, zajęcia warsztatowe dla osób stosujących przemoc w rodzinie¹⁹.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Ruciane-Nida mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

¹⁹ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Ruciane-Nida na lata 2021-2025 (uchwała Nr XLI/357/2021 Rady Miejskiej z dnia 25 sierpnia 2021 roku).

Z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020 z pomocy i wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie z powodu przemocy w rodzinie nie korzystała żadna rodzina.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020. W 2020 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 2, czyli o 2 mniej niż w latach 2018-2019. W 2020 roku odbyło się 96 posiedzeń grup roboczych – to o 12 mniej niż w 2019 roku oraz o 62 mniej niż w 2018 roku.

Tabela 25. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	2
liczba posiedzeń grup roboczych	158	108	96

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku pomocą grup roboczych objęto 28 rodzin – to tyle samo, co w 2019 roku oraz o 49 mniej niż w 2018 roku. W 2020 roku największy odsetek osób objętych pomocą stanowiły kobiety – 60,7%, następnie mężczyźni – 28,6%, a później dzieci – 10,7%.

Tabela 26. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

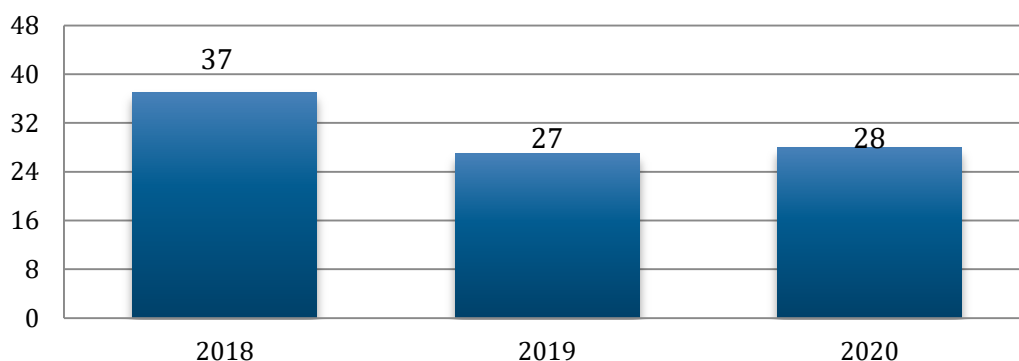
wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób, w tym:	77	28	28
liczba kobiet	36	26	17
liczba mężczyzn	41	1	8
liczba dzieci	0	1	3

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII za 2018, 2019 i 2020 rok

Wsparciem w formie poradnictwa w 2020 roku objęto 10 osób, w tym 3 osoby skorzystały ze wsparcia psychologicznego, natomiast 7 osób z poradnictwa socjalnego. W 2019 roku było to łącznie 21 osób (20 osób korzystających ze wsparcia socjalnego, natomiast 1 osoba z poradnictwa psychologicznego), natomiast w 2018 roku było to 30 osób, z czego większość stanowiły osoby korzystające ze wsparcia socjalnego (26 osób).

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. W 2020 roku procedurą „Niebieskie Karty” objęto 28 rodzin i tym samym liczba ta uległa niewielkiemu zwiększeniu w porównaniu do poprzedniego roku oraz znacznemu zmniejszeniu w stosunku do 2018 roku.

Wykres 23. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII za 2018, 2019 i 2020 rok

Informacje dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020 przedstawione zostały w poniższej tabeli. Z prezentowanych danych wynika, że w 2020 roku wszczęto 28 procedur „Niebieskie Karty – A”. Ponadto sporządzono 15 formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 9 formularzy „Niebieska Karta – D”. W stosunku do 2019 roku liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C” uległa zwiększeniu, natomiast w przypadku formularzy „Niebieska Karta – D” zauważalny jest znaczny spadek.

Tabela 27. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty – A”	36	27	28
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	27	0	15
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	20	28	9

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zakończono 43 procedury „Niebieskie Karty”, w tym 38 z powodu ustania przemocy w rodzinie, a 5 z powodu braku zasadności podejmowanych działań. W stosunku do poprzednich lat liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” znacznie się zwiększyła.

Tabela 28. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba zakończonych procedur, w tym:	14	20	43
z powodu braku zasadności podejmowanych działań	0	0	5
z powodu ustania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	14	20	38

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII za 2018, 2019 i 2020 rok

Sprawcami przemocy w znacznej większości są mężczyźni – na 75 wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2018-2021 stanowili oni 96,25% wszystkich sprawców przemocy. Osoby te są najczęściej w wieku powyżej 50 roku życia, nie posiadają stałego miejsca zatrudnienia i podejmują tylko prace dorywcze. Główną przyczyną występującego zjawiska przemocy domowej jest nadużywanie alkoholu przez sprawcę przemocy.

W Punkcie Konsultacyjnym w 2020 roku udzielono 32 porady dla 14 osób doznających przemocy oraz 122 porady dla 12 osób stosujących przemoc w rodzinie. Dane źródłowe wykazują, że w porównaniu do 2019 roku liczba osób korzystająca z Punktu z powodu przemocy uległa zwiększeniu.

Tabela 29. Liczba osób doznających i stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018		2019		2020	
	liczba osób	liczba porad	liczba osób	liczba porad	liczba osób	liczba porad
osoby doznające przemocy w rodzinie	0	0	7	61	14	32
osoby stosujące przemoc w rodzinie	0	0	0	0	12	122

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1 wzrost liczby rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty"
- 2 stała liczba osób dotkniętych problemem przemocy i objętych pomocą grup roboczych
- 3 wzrost liczby osób doznających i stosujących przemoc objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego
- 4 problem przemocy powiązany z nadużywaniem alkoholu przez sprawców przemocy w rodzinie

6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

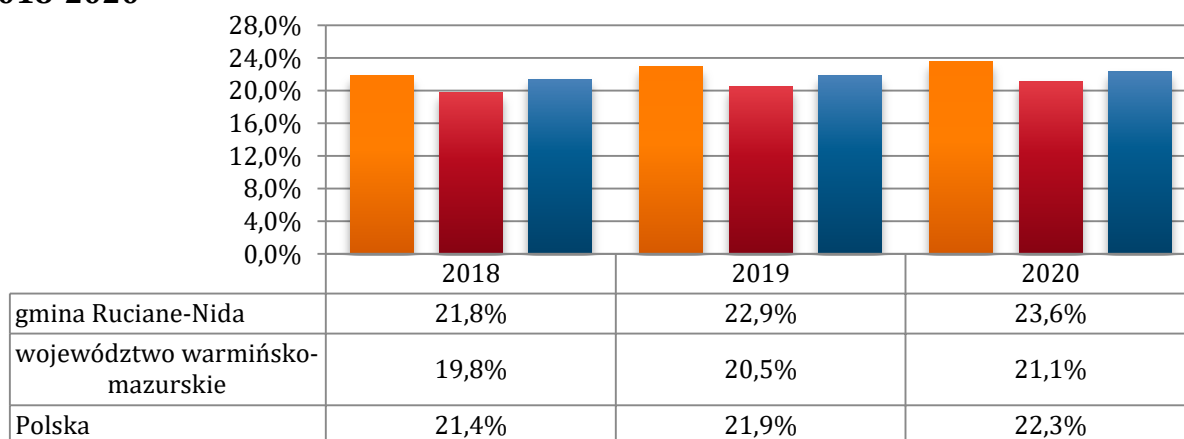

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów.

Z danych GUS wynika, że odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w gminie Ruciane-Nida jest wyższy względem województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski. Na przestrzeni ostatnich trzech lat można zauważyć, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie, województwie i Polsce systematycznie się zwiększał. Różnica między 2018, a 2020 rokiem w Gminie wynosi 1,8 pp., w województwie warmińsko-mazurskim – 1,3 pp., natomiast w Polsce – 0,9 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

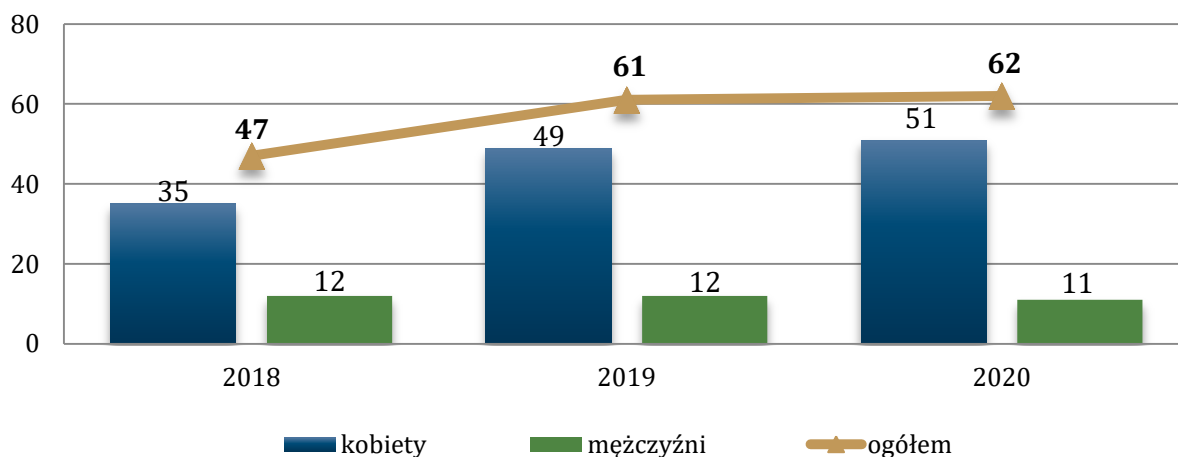
Wykres 24. Zestawienie ogólnej liczby osób wieku poprodukcyjnym w gminie Ruciane-Nida, województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 62. Kobiety stanowiły 82,3% (51 osób), natomiast mężczyźni – 17,7% (11 osób). W stosunku do poprzednich lat dostrzec można wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej będących w wieku poprodukcyjnym.

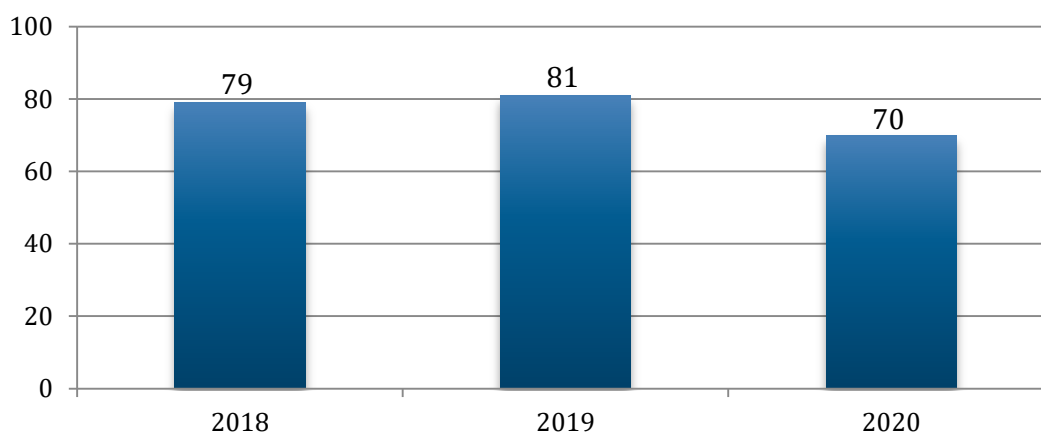
Wykres 25. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

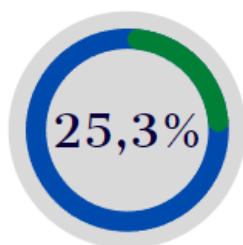
Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby ulegała wahaniom. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 79 rodzinom, w 2019 roku – 81, natomiast w 2020 roku – 70 rodzinom. W 2020 roku rodziny z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby stanowiły 25,3% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

W 2020 roku rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby stanowiły 25,3% wszystkich rodzin, które otrzymały pomoc (średnio co 4 rodzina korzystająca z pomocy społecznej).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2020 roku długotrwała lub ciężka choroba jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazła się na 3 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w DPS pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie w 2020 roku poniósł odpłatność za pobyt 20 mieszkańców w DPS na łączną kwotę 428 891 zł, w 2019 roku za 21 osób na kwotę 444 643 zł, natomiast w 2018 roku za 17 osób na kwotę 342 493 zł. Z powyższych danych wynika, że liczba osób, za którą Gmina poniosła odpłatność za pobyt w DPS utrzymuje się na względnie podobnym poziomie.

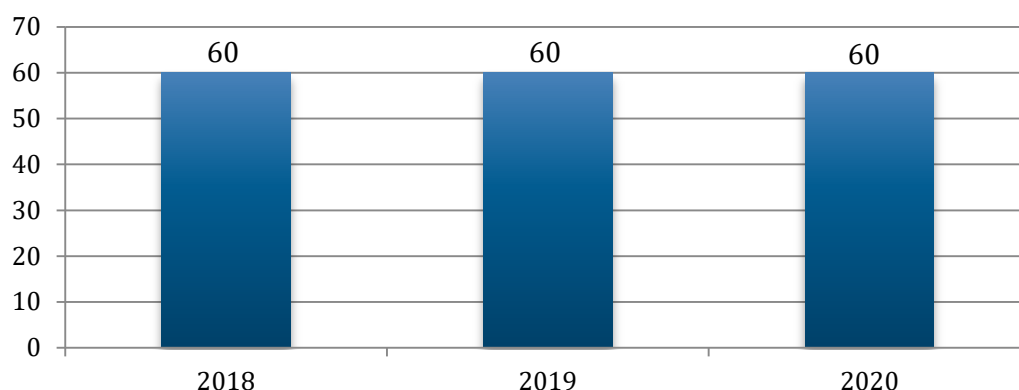
Tabela 30. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	17	21	20
kwota świadczeń (zł)	342 493	444 643	428 891

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku przyznano 60 świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. Wartość ta jest niezmienna od 2018 roku.

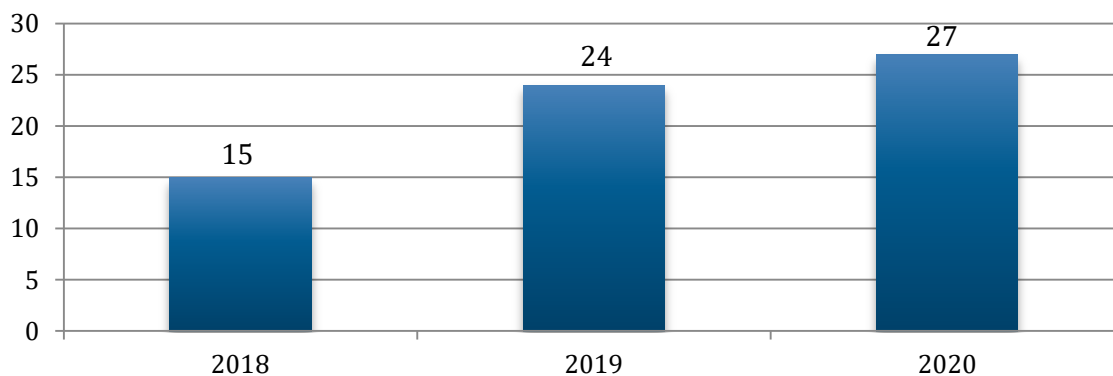
Wykres 27. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie realizował usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2020 roku tego typu usługami objęto 27 osób, w 2019 roku – 24, natomiast w 2018 roku – 15 osób. Rozpatrując dynamikę zmian w tym zakresie, widoczny jest wzrastający trend liczby osób objętych usługami opiekuńczymi.

Wykres 28. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Ważną rolę w zakresie organizowania czasu wolnego dla osób starszych odgrywa Dom Kultury, który zapewnia ofertę kulturalną na terenie Gminy. Upowszechnianiem kultury fizycznej, sportu i zajęć ruchowych dla seniorów zajmuje się Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży, które organizuje „Gminną Spartakiadę Senioralną”.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1** zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych
- 2** stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności
- 3** stałe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze
- 4** brak Klubów Seniora oraz Dziennych Domów Pobytu na terenie Gminy
- 5** długotrwała lub ciężka choroba stanowiąca jeden z głównych powodów udzielania pomocy i wsparcia rodzinom z terenu Gminy

7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

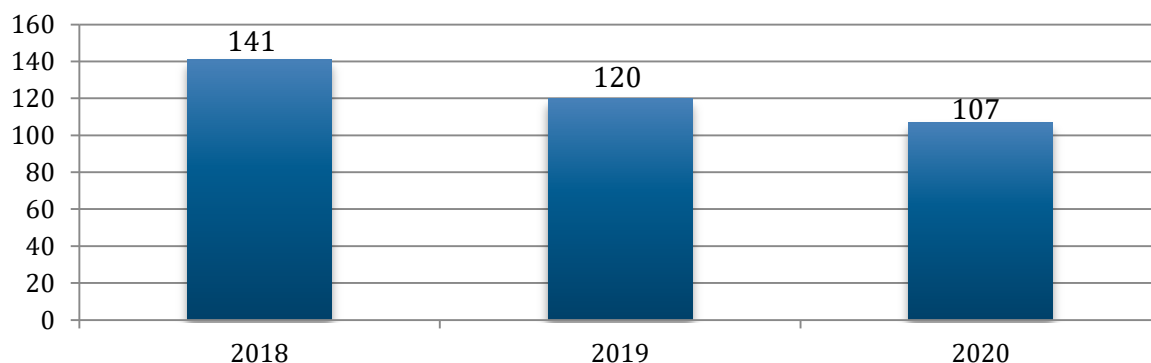

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności

w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

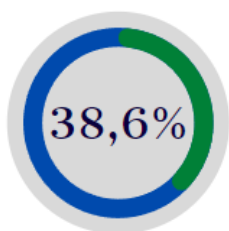
W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 107. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin spadła o 34, a w stosunku do 2019 roku zauważyć można spadek o 13 rodzin. W 2020 roku rodziny z problemem bezrobocia stanowiły 38,6% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 29. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

BEZROBOCIE

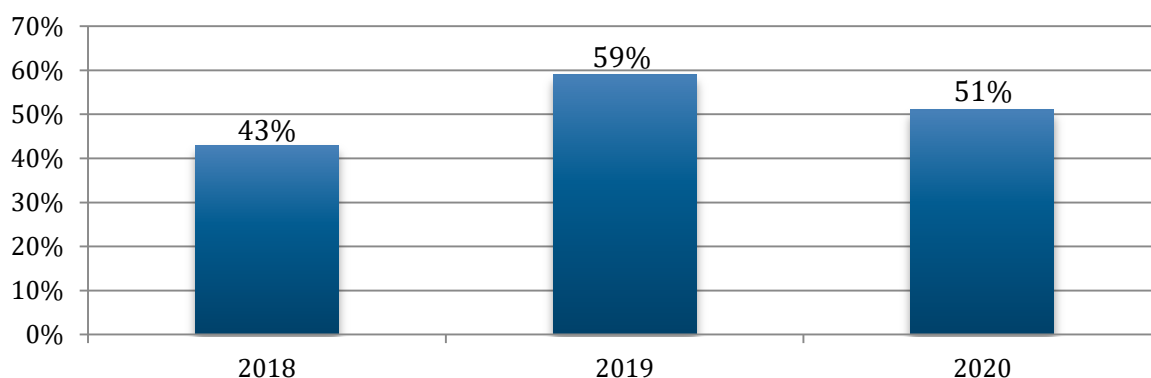
W 2020 roku rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia stanowiły 38,6% wszystkich rodzin, które otrzymały pomoc (średnio co 3 rodzina korzystająca z pomocy społecznej).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2020 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazło się na 1 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

Poniższy wykres przedstawia wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2020 roku wyniósł 51% i tym samym był niższy niż w 2019 roku oraz wyższy niż w 2018 roku.

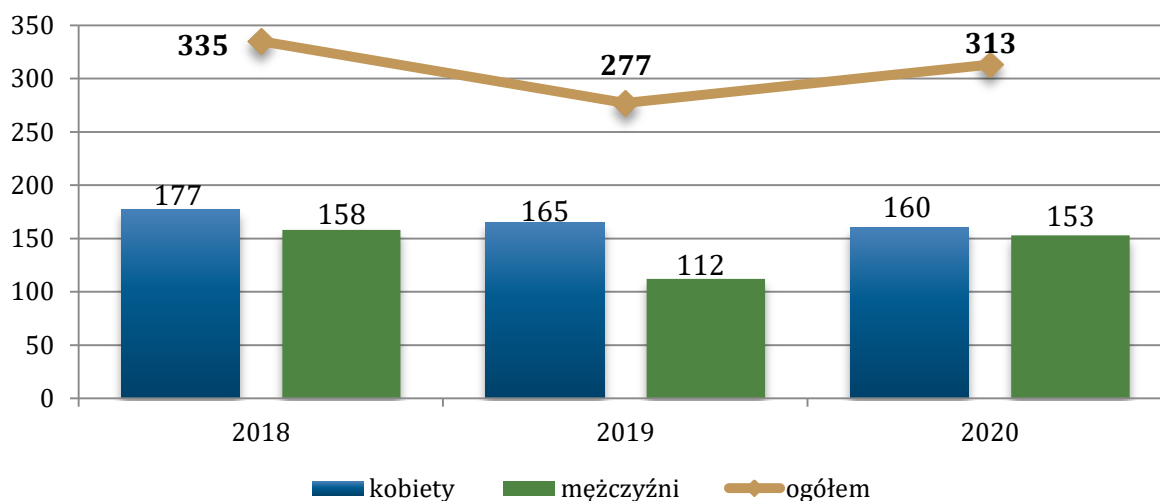
Wykres 30. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Pod koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piszczu zarejestrowanych było łącznie 313 mieszkańców gminy Ruciane-Nida. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 36 osób (tj. 13%). Pod względem płci nie występuje znaczna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet w 2020 roku było 160 (51,1%), natomiast mężczyzn – 153 (49,9%).

Wykres 31. Mieszkańcy gminy Ruciane-Nida zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że pod koniec 2020 roku osoby do 25 roku życia stanowiły 13,1% wszystkich bezrobotnych, osoby do 30 roku życia – 26,2%, a osoby powyżej 50 roku życia – 37,7%. W stosunku do 2019 roku nastąpił wzrost udziału osób do 25 roku życia (o 1,5 pp.), oraz do 30 roku życia (o 1,7 pp.) w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. W przypadku osób powyżej 50 roku życia można zauważyć spadek o 3,5 pp.

Tabela 31. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Ruciane-Nida w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	39	11,6	32	11,6	41	13,1
do 30 roku życia	79	23,6	68	24,5	82	26,2
powyżej 50 roku życia	129	38,5	114	41,2	118	37,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Ruciane-Nida w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2018-2020. Pod koniec 2020 roku długotrwale bezrobotni stanowili 33,2% wszystkich mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP. Dynamika zmian w omawianych latach prezentuje się następująco: w porównaniu do 2018 roku nastąpił wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych o 0,7 pp., natomiast w 2019 roku odsetek osób długotrwale bezrobotnych przyjmował taką samą wartość, jak w 2020 roku.

Tabela 32. Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020

kategoria	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
długotrwale bezrobotni	109	32,5	92	33,2	104	33,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie

sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1 wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy
- 2 stały udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców
- 3 bezrobocie jako główny powód udzielania pomocy społecznej
- 4 wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej
- 5 ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19

8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

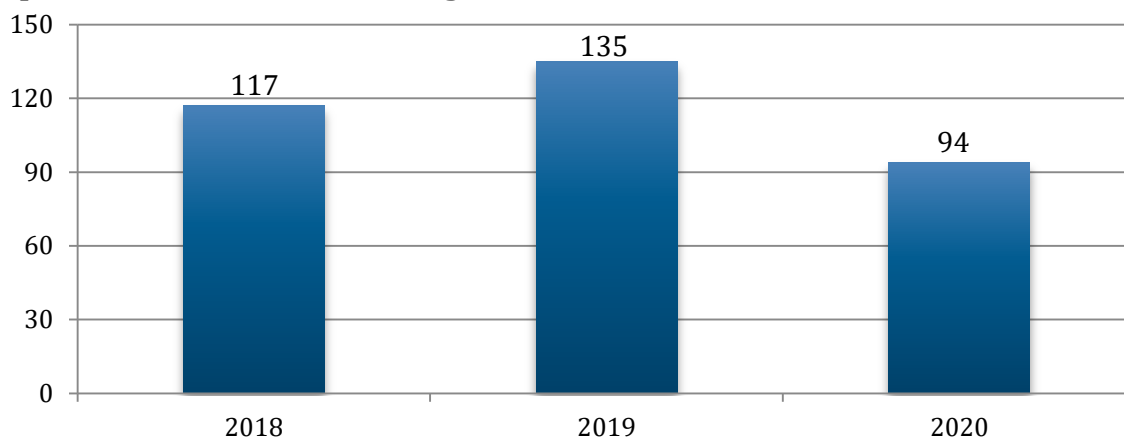
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

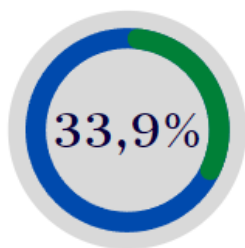
Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2018-2020 wahaniom. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 117 rodzin, w 2019 roku – 135, natomiast w 2020 roku – 94 rodziny. W stosunku do 2019 roku oznacza to spadek o 41 rodzin, natomiast w porównaniu do 2018 roku zmniejszenie o 23 rodziny. W 2020 roku rodziny z problemem ubóstwa stanowiły 33,9% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

UBÓSTWO

W 2020 roku rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa stanowiły 33,9% wszystkich rodzin, które otrzymały pomoc (średnio co 3 rodzina korzystająca z pomocy społecznej).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2020 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znalazło się na 2 miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc.

W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 14 osób. Na przestrzeni analizowanych lat liczba przyznawanych zasiłków stałych uległa zmniejszeniu. Na zasiłki stałe w 2020 roku wydatkowano 72 657 zł – to o 17,1% mniej niż w 2019 roku. Liczba świadczeniobiorców zasiłków okresowych w 2020 roku kształtowała się na poziomie 74. Oznacza to spadek w porównaniu do poprzednich lat. Na zasiłki okresowe w 2020 roku wydatkowano kwotę 128 688 zł – to o 7,6% mniej niż w 2019 roku. Zasiłek celowy z kolei, został przyznany w 2020 roku 170 osobom, czyli większej liczbie niż w poprzednich latach. Kwota świadczeń zasiłku celowego w 2020 roku wyniosła 145 880 zł i tym samym była o 36,1% wyższa w porównaniu do 2019 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia tabela poniżej.

Tabela 33. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, okresowe i celowe na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie		2018	2019	2020
ZASIŁEK STAŁY	liczba osób	17	17	14
	kwota świadczeń	75 978	87 644	72 657
ZASIŁEK OKRESOWY	liczba osób	118	86	74
	kwota świadczeń	182 281	139 333	128 688
ZASIŁEK CELOWY	liczba osób	135	118	170
	kwota świadczeń	105 658	107 190	145 880

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił realizowany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i z niepełnosprawnością. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 145 osobom. W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można stały wzrost liczby przyznanych świadczeń pieniężnych. Świadczenie niepieniężne w 2020 roku zostało przyznane 182 osobom, to o 13 mniej niż w 2019 roku oraz o 5 mniej niż w 2018 roku.

Tabela 34. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	80	84	145
świadczenie niepieniężne (posiłek)	187	195	182

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

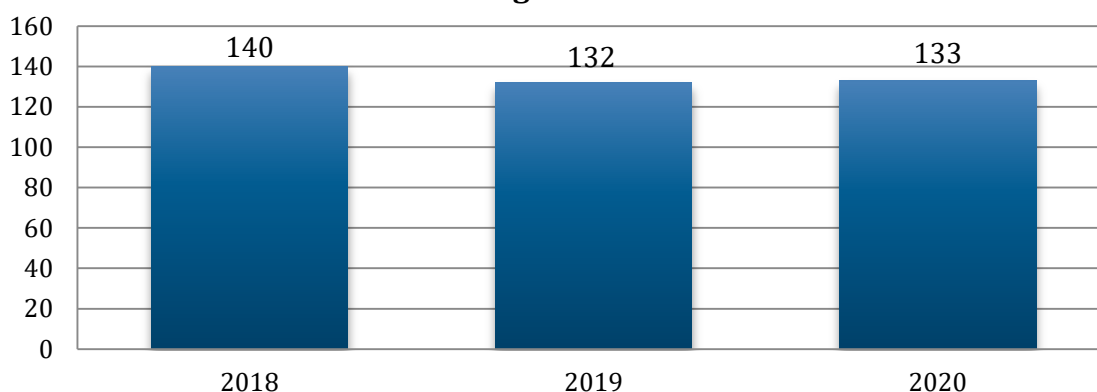

Ponadto Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie włączył się w realizację „Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa”, który współfinansowany jest z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. W 2020 roku wydano produkty żywnościowe dla 700 osób, tj. 4 500 paczek.

MGOPS jako jednostka samorządowa wraz z innymi jednostkami organizacyjnymi Gminy, tj. szkołami realizował również „Program osłonowy w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży w Gminie Ruciane Nida na lata 2015-2020”.

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2020 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymały 133 gospodarstwa domowe – o 1 więcej niż w 2019 roku oraz o 7 mniej niż w 2018 roku. Kwota świadczeń w 2020 roku wyniosła 259 785 zł – to o 4,6% więcej niż w 2019 roku.

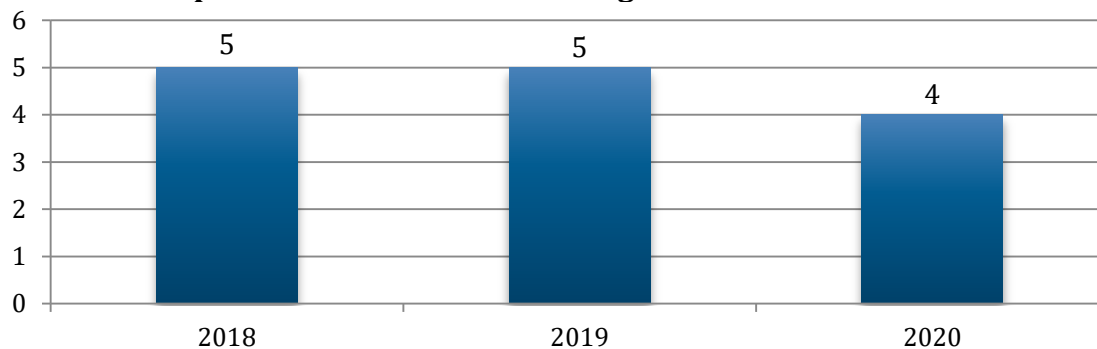
Wykres 33. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymały 4 osoby. Na przestrzeni lat 2018-2019 pomocą objęto po 5 osób. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z MGOPS wskazują na to, że problem bezdomności na terenie Gminy występuje w znikomym stopniu.

Wykres 34. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie osobom zagrożonym bezdomnością bądź bezdomnym udziela pomocy w formie schronienia. W 2020 roku MGOPS udzielił go 4 osobom na łączną kwotę 43 710 zł. W 2019 przyznano je również 4 osobom na kwotę 44 709 zł, natomiast w 2018 roku – 2 osobom na kwotę 27 896 zł. Osoby bezdomne kierowane są do Stowarzyszenia Monar-Markot w Ełku oraz Schroniska dla Osób Bezdomnych CARITAS w Ełku.

Tabela 35. Liczba osób, którym udzielono schronienia oraz kwota świadczenia w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	2	4	4
kwota świadczeń (zł)	27 896	44 709	43 710

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Pracownicy Ośrodka w ramach współpracy z instytucjami takimi jak: Policja, POZ, podejmują wspólne działania interwencyjne w celu zabezpieczenia osób bezdomnych, które przebywają na ulicach, przystankach autobusowych, na działkach itp.

MGOPS w Rucianem-Nidzie koordynuje również cykliczne badanie osób bezdomnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Dzięki danym pozyskanym w tym badaniu posiadają rozeznanie, co do sytuacji liczbowej osób bezdomnych przebywających na terenie Gminy.

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- 1 ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności
- 2 ograniczona możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych
- 3 ubóstwo jako jeden z głównych powodów udzielania pomocy i wsparcia mieszkańcom Gminy

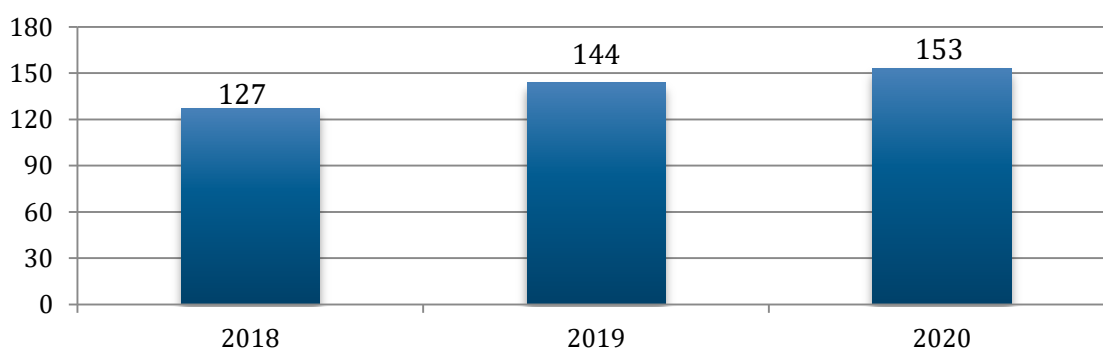
9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

W 2020 roku w gminie Ruciane-Nida odnotowano 153 przestępstwa²⁰, co oznacza, iż na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,18 przestępstw. Wartość ta jest nieznacznie większa od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie wyniosła 18,51 oraz nieznacznie mniejsza od wartości w całej Polsce, gdzie kształtowała się na poziomie 19,96. Analiza materiału badawczego pokazuje, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba stwierdzonych przestępstw uległa wzrostowi.

Wykres 35. Liczba przestępstw stwierdzonych w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020 (prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Gminy)

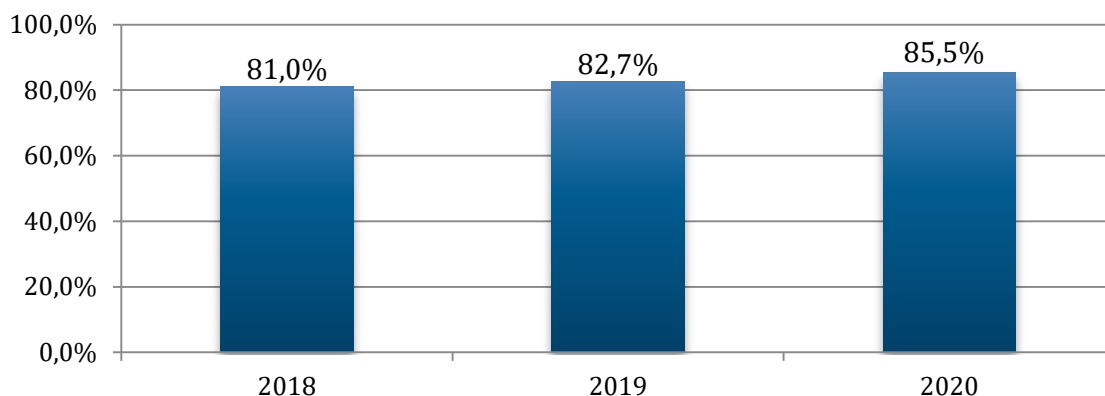
Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Rozpatrując kwestię wykrywalności przestępstw na terenie gminy Ruciane-Nida można zauważyć, że w 2020 roku wskaźnik ten był znacznie wyższy od wskaźnika wykrywalności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (75%) oraz całej Polski (73%). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem wyniósł w Gminie w 2020 roku 85,5% (szacowany wskaźnik na podstawie danych powiatowych). Dane statystyczne pokazują, że w stosunku do poprzednich lat uległ on zwiększeniu.

²⁰ Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy Ruciane-Nida.

Wykres 36. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

OBSZARY PROBLEMOWE

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

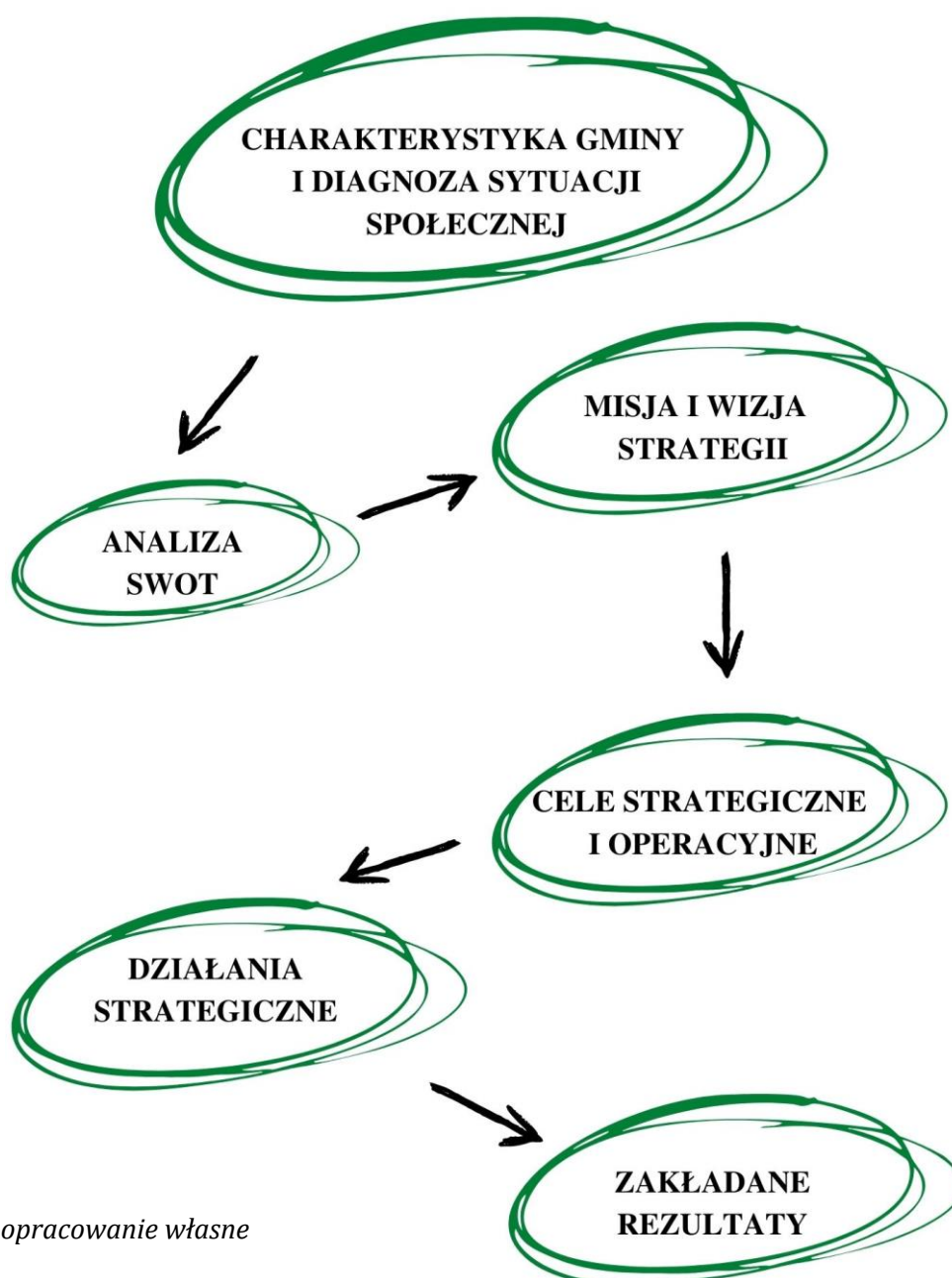

wzrost liczby stwierdzonych przestępstw w Gminie

IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. ANALIZA SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

MOCNE STRONY

1. Atrakcyjne położenie Gminy pod względem turystycznym.
2. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
3. Wzrost podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
4. Rozwinięta infrastruktura edukacyjna, w tym: szkoły podstawowe, przedszkola oraz szkoła ponadpodstawowa.
5. Funkcjonowanie Domu Kultury, Wiejskich Centrów Kultury, Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej oraz licznych obiektów sportowo-rekreacyjnych.
6. Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz dobre warunki do turystyki i rekreacji.
7. Realizowanie projektów na rzecz rodzin.
8. Pomoc rodzinom w bezradności opiekuńczo-wychowawczej poprzez pracę 2 asystentów rodziny.
9. Pomoc w formie usług opiekuńczych.
10. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doświadczających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjnego oraz 2 samopomocowych grup wsparcia dla osób z problemem alkoholowym.
11. Przeprowadzanie programów profilaktycznych oraz wzrost osób biorących w nich udział.
12. Funkcjonowanie placówek oraz instytucji powołanych do rozwiązywania problemów społecznych.

SŁABE STRONY

1. Spadek liczby ludności na przestrzeni ostatnich lat.
2. Ujemny przyrost naturalny.
3. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.
4. Ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych.
5. Znaczny wzrost stopy bezrobocia.
6. Brak dużych przedsięwzięć.
7. Brak publicznej placówki zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3.
8. Wzrost liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej.
9. Wzrost wskaźnika deprivacji lokalnej.
10. Brak rodzin wspierających.
11. Znaczny udział osób długotrwale pobierających świadczenie.
12. Bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba jako główne powody udzielania świadczeń.
13. Brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
14. Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeby ochrony macierzyństwa.
15. Wzrost liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.
16. Brak grup wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym, dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym oraz dla dorosłych dzieci alkoholików.
17. Nieprzeprowadzanie rekomendowanych programów profilaktycznych.
18. Wzrost liczby zatrzymanych nietrzeźwych kierowców.

- 13.** Realizacja programów żywnościowych, w tym osłonowy w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży.
- 14.** Problem bezdomności występujący na niskim poziomie.
- 15.** Wzrost wykrywalności sprawców przestępstw.

- 19.** Wzrost łącznej wartości sprzedanego alkoholu.
- 20.** Stała liczba osób dotknięta problemem przemocy w rodzinie i objęta pomocą grup wsparcia.
- 21.** Brak Klubu Seniora oraz Dziennego Domu Pobytu.
- 22.** Znaczny wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców w Gminie.
- 23.** Znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.
- 24.** Wzrost liczby przestępstw.

SZANSE

- 1.** Rozwój gospodarczy Gminy.
- 2.** Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy.
- 3.** Utworzenie nowych miejsc pracy.
- 4.** Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- 5.** Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- 6.** Wzrost aktywności i integracji osób starszych.
- 7.** Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- 8.** Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- 9.** Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- 10.** Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
- 11.** Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.

ZAGROŻENIA

- 1.** Starzejące się społeczeństwo.
- 2.** Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
- 3.** Przepisy prawne utrudniające wprowadzania nowych rozwiązań.
- 4.** Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- 5.** Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
- 6.** Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- 7.** Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- 8.** Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- 9.** Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
- 10.** Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- 11.** Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- 12.** Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

12. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

13. Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.

2. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Ruciane-Nida została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Brzmi ona następująco:

Gmina Ruciane-Nida będąca miejscem, gdzie wszelkie problemy społeczności lokalnej spotykają się ze zrozumieniem władz lokalnych, a ich rozwiązanie stanowi nadrzędny cel funkcjonowania szeregu instytucji wspierających mieszkańców w ich trudnościach życiowych. Dzięki odpowiednio planowej polityce społecznej lokalnych władz, Gmina jest dogodnym miejscem do życia dla rodzin z dziećmi, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza. Brzmi ona:

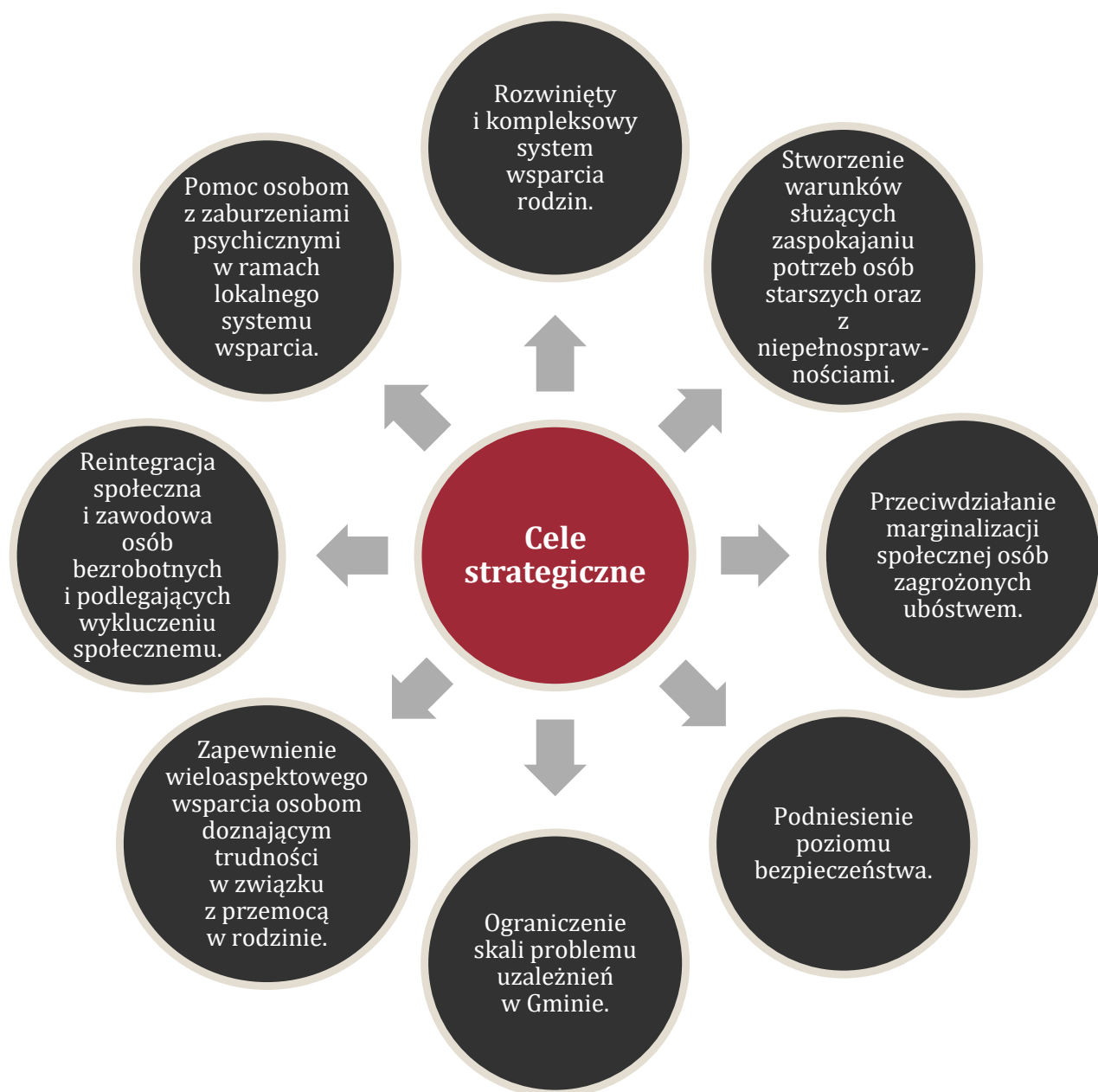

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida jest zapewnienie mieszkańcom kompleksowego wsparcia oraz świadczenie skoordynowanych działań w stosunku do rodzin, dzieci, seniorów, osób z niepełnosprawnościami, a także zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania. Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CEL STRATEGICZNY NR 1**ROZWINIĘTY I KOMPLEKSOWY SYSTEM WSPARCIA RODZIN****Cel operacyjny nr 1**

Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	2021-2026	MGOPS, PCPR, Sąd	Budżet Gminy
Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2021-2026	MGOPS, UMiG, PCPR	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze UE
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Rok: 2022, 2024, 2026	UMiG, MGOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy
Utworzenie publicznego żłobka.	Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 oraz umożliwienie rodzicom podjęcie zatrudnienia.	2021-2026	UMiG	Budżet Gminy Budżet Państwa
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodziny wspierającej.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2

Poprawa funkcjonowania dzieci i młodzieży, wspomaganie ich rozwoju oraz zwiększenie integracji rodzin.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	2021-2026	MGOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację dzieci i młodzieży oraz rodzin.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	2021-2026	UMiG, MGOPS, DK, MGBP, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego, zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	2021-2026	UMiG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi.	2021-2026	MGOPS, placówki oświatowe, PCPR	Bez kosztów
Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	2021-2026	placówki oświatowe, DK, MGBP, NGO	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	2021- 2026	UMiG, MKRPA, DK, MGBP, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze UE

CEL STRATEGICZNY NR 2**STWORZENIE WARUNKÓW SŁUŻĄCYCH ZASPOKAJANIU POTRZEB OSÓB
STARSZYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ****Cel operacyjny nr 1**

Poprawa funkcjonowania osób starszych i z niepełnosprawnością w życiu społecznym w celu zaspokojenia wszystkich potrzeb.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	2021-2026	UMiG	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zintensyfikowanie działań mających na celu współpracę z organizacjami pozarządowymi.	2021-2026	UMiG, MGOPS, NGO	Budżet Gminy
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych oraz z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych, programów skierowanych do tych osób.	Wzrost integracji społecznej osób starszych i z niepełnosprawnością.	2021-2026	MGOPS, UMiG, DK, MGBP, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON Fundusz Solidarnościowy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i starszych.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich rozpowszechnienia.	2021-2026	MGOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością.	Zapewnienie pomocy i towarzystwa osobom starszym oraz z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich w codzienności.	2021-2026	MGOPS, UMiG, NGO	Budżet Gminy

Prowadzenie i promocja nowoczesnych rozwiązań opieki nad osobami starszymi oraz osobami z niepełnosprawnościami (np. teleopieka, teleanioł itp.).	Poprawa dostępności do nowoczesnych usług opieki dla osób z niepełnosprawnością i starszych.	2021-2026	MGOPS, UMiG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON
Podejmowanie działań mających na celu utworzenie miejskiego Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami.	Zwiększenie aktywności zawodowej wśród osób z niepełnosprawnościami.	2021-2026	MGOPS, UMiG, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
Rozwój form opieki wytnieniowej.	Poprawa jakości życia i codziennego funkcjonowania osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów faktycznych.	2021-2026	MGOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON

Cel operacyjny nr 2

Wzrost aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Utworzenie Klubu Seniora.	Zagospodarowanie czasu wolnego dla osób starszych oraz ich integracja społeczna.	2021-2026	UMiG, MGOPS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Rok: 2022, 2023, 2024, 2025	MGOPS, UMiG, KP, DK, MGBP, NGO	Budżet Gminy
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby z niepełnosprawnością i osób starszych w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	2021- 2026	MGOPS, UMiG, DK, MGOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy
Organizacja zajęć: rekreacyjno-sportowych, kulturalnych, promujących zdrowy i aktywny tryb życia oraz edukacyjnych, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	2021- 2026	MGOPS, UMiG, DK, MGBP, NGO	Budżet Gminy Fundusze Europejskie

CEL STRATEGICZNY NR 3**OGRANICZENIE SKALI PROBLEMU UZALEŻNIEŃ W GMINIE****Cel operacyjny nr 1**

Zapewnienie pomocy społecznej dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz rozwój lokalnego systemu wsparcia dla osób dotkniętych uzależnieniem.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	2021-2026	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Inicjowanie powstania grup samopomocowych skierowanych do osób współuzależnionych.	Powstanie grupy samopomocowej dla osób uzależnionych i ich rodzin.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	2021-2026	MGOPS, MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzin z problemem uzależnienia.	2021-2026	MGOPS, MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	2021- 2026	MKRPA, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, policjantów, strażników gminnych) z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływać profilaktycznych.	2021-2026	MKRPA, MGOPS, KP, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2

Organizowanie działań profilaktycznych w celu opóźnienia inicjacji alkoholowej, nikotynowej i narkotykowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	2021-2026	MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	2021-2026	MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat uzależnień.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci.	Rok: 2022, 2023, 2024, 2025	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Monitorowanie punktów sprzedaży napojów alkoholowych.	Zmniejszenie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.	Rok: 2022, 2023, 2024, 2025	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 3

Wzmacnianie pożądanых postaw prozdrowotnych wśród mieszkańców.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	2021-2026	MKRPA, MGOPS, UMiG, KP, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy międzyinstytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	2021- 2026	MKRPA, MGOPS, UMiG, KP, DK, MGBP, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców.	Wzrost świadomości mieszkańców.	2021-2026	MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Upowszechnianie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z uzależnień oraz miejsc, w których można znaleźć profesjonalną pomoc poprzez rozpowszechnienie ulotek, broszur i publikowanie cyklicznie artykułów na stronach internetowych Gminy.	Zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat problemu uzależnień oraz miejsc wsparcia na terenie Gminy.	2021-2026	MKRPA, UMiG, MGOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4

ZAPEWNIENIE WIELOASPEKTOWEGO WSPARCIA OSOBOM DOZNAJĄCYM TRUDNOŚCI W ZWIĄZKU Z PRZEMOCĄ W RODZINIE

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Sąd	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieska Karta”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	2021-2026	MGOPS, UMiG, MKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Sąd	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Udzielanie porad dla doznających i stosujących przemoc w rodzinie oraz zagrożonych przemocą w rodzinie.	Dostęp do pomocy i wsparcia rodzin, w których występuje przemoc.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, ZI, PK	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
Utworzenie i prowadzenie grupy samopomocowej dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Zwiększenie dostępnych w mieście samopomocowych form wsparcia.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, ZI	Budżet Gminy
Utworzenie na terenie Gminy mieszkania chronionego skierowanego do osób doświadczających przemocy ze strony członków swoich rodzin.	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy w rodzinie.	2021-2026	UMiG, MGOPS, ROPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2

Podnoszenie świadomości i wrażliwości mieszkańców w zakresie przemocy w rodzinie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Rok: 2022, 2023, 2024, 2025, 2026	MGOPS, UMiG, MKRPA, ZI placówki oświatowe, KP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz możliwości pomocy, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	2021-2026	MGOPS, MKRPA, ZI, KP, UMiG, PCPR, placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	2021-2026	MKRPA, ZI, placówki oświatowe, KP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 5**REINTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB BEZROBOTNYCH****I PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU****Cel operacyjny nr 1**

Wzmocnienie potencjału bezrobotnych mieszkańców na lokalnym rynku pracy oraz kreowanie warunków do pełnego włączenia społecznego osób dotkniętych trudną sytuacją życiową.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	2021-2026	MGOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	2021-2026	MGOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	2021-2026	MGOPS, PUP, UMiG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	2021-2026	MGOPS, PUP	Budżet Gminy
Podjmowanie stałej współpracy z NGO i inicjowanie powstawania nowych organizacji prowadzących działalność na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Zwiększenie dostępności do pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem.	2021-2026	MGOPS, UMiG, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 6**PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ OSÓB ZAGROŻONYCH
UBÓSTWEM****Cel operacyjny nr 1**

Zapewnienie wsparcia dla osób i rodzin z problemem ubóstwa oraz rozwój działań na rzecz poprawy sytuacji życiowej rodzin żyjących w niewystarczających warunkach socjalnych i materialnych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	2021-2026	MGOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	2021-2026	MGOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	2021-2026	MGOPS, UMiG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	2021-2026	UMiG	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 7**PODNIESIENIE POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA****Cel operacyjny nr 1**

Poprawa i zwiększenie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Szeroko rozumiana edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania, jak i w miejscach publicznych.	Zwiększenie wiedzy mieszkańców nt. bezpieczeństwa.	2021-2026	KP, MGOPS, UMiG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.	2021-2026	UMiG	Budżet Gminy
Kontrola trzeźwości kierowców.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.	2021-2026	KP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Podejmowanie interwencji wobec osób zakłócających porządek publiczny.	Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie.	2021-2026	KP	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 8**POMOC OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI W RAMACH LOKALNEGO SYSTEMU WSPARCIA****Cel operacyjny nr 1**

Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców mających problemem w zakresie zdrowia psychicznego zgłaszających się po pomoc.	2021-2026	MGOPS, UMiG	Budżet Gminy
Prowadzenie kampanii profilaktycznych, wykładów, spotkań ze specjalistami na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej w odniesieniu do uwarunkowań związanych z pandemią COVID-19.	Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz higieny psychicznej.	Rok: 2022, 2024, 2026	UMiG	Budżet Gminy

Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	2021-2026	UMiG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	2021-2026	MGOPS, placówki oświatowe,	Budżet Gminy
Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa w zakresie zdrowia psychicznego wśród uczniów.	Rok: 2022, 2024, 2026	UMiG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Poprawa funkcjonowanie osób z zaburzeniami psychicznymi.	2021-2026	MGOPS, PCPR, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa

4. RAMY FINANSOWE STRATEGII

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie. Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Ruciane-Nida. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Ruciane-Nida. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Zawarte w dokumencie Strategii wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą musiały być w trakcie jej realizacji potwierdzane zapisami w uchwałach budżetowych na kolejne lata i wieloletnich prognozach finansowych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe, tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację. W prognozie na lata 2021-2026 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną.

Tabela 36. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026

rok	pomoc społeczna (dział 852)	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855) ²¹	ogółem
2019	1 889 257	0	87 169	7 989 546	9 965 972
2020	1 925 617	114 476	75 960	8 866 176	10 982 229
PROGNOZA					
2021	1 973 757	117 338	77 859	9 087 830	11 256 784
2022	2 023 101	120 271	79 805	9 315 026	11 538 203
2023	2 073 679	123 278	81 801	9 547 902	11 826 660
2024	2 125 521	126 360	83 846	9 786 599	12 122 326
2025	2 178 659	129 519	85 942	10 031 264	12 425 384

Źródło: opracowanie własne

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań

²¹ W kolejnych latach kwoty dla działu „rodzina” mogą się różnić, ponieważ realizacja świadczenia wychowawczego 500+ będzie zadaniem ZUS.

wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 37. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską Ruciane-Nida o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026”.	IV kwartał 2021 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	IV kwartał 2021 r. – IV kwartał 2026 r.
Etap III	Monitoring Strategii.	W miesiącu maju następnego roku za rok poprzedni poczynsz od 2022 r. do 2026 r.
Etap IV	Podsumowanie i ocena Strategii (ewaluacja ex-post).	I kwartał 2027 r.

Źródło: opracowanie własne

6. SYSTEM AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne będą realizowane cyklicznie. Konsekwencje pojawienia się koronawirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez nią choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym mogą pojawić się nowe wyzwania dla polityki lokalnej. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor MGOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Dyrektor MGOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami MGOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

7. KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PROMOCJA STRATEGII

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą kontaktować się z jednej strony z otoczeniem wewnętrznym, obejmującym pracowników, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu Gminą (ich wiedza, motywacja, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne,) lecz także technologie i zasoby organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem, a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

8. MONITORING I EWALUACJA

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UMiG, Policji, PUP, ze sprawozdań MGOPS, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę

realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MGOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Ruciane-Nida do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 38. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2026 roku)
1	Rozwinięty i kompleksowy system wsparcia rodzin.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny.	13	do 20
		Liczba rodzin objętych pracą socjalną.	227	do 270
		Liczba placówek wsparcia dziennego.	0	1
		Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.	7	do 10
		Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w Gminie (w %).	11,7	poniżej 11,0

		Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	0	do 3
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 3
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).	22,7	poniżej 20,0
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).	5,8	poniżej 5,0
2	Stworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	27	do 35
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	23,6	do 24,5
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).	25,3	do 20,0
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).	5,4	do 4,5
		Liczba Klubów Seniora.	0	1
		Liczba dostępnych miejsc w Klubie Seniora.	0	do 30
3	Ograniczenie skali problemu uzależnień w Gminie.	Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	85	do 100
		Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców.	82	do 60

		Liczba sprzedawców napojów alkoholowych objętych szkoleniami.	0	do 70
		Liczba osób uzależnionych objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego.	25	do 35
		Liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego.	10	do 20
		Liczba uczniów uczestniczących w programach profilaktycznych.	900	do 1 000
		Liczba nauczycieli uczestniczących w programach profilaktycznych.	70	do 80
		Liczba rodziców uczestniczących w programach profilaktycznych.	100	do 150
		Średni dochód otrzymany z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przypadający na jednego mieszkańca (zł).	1 939	do 1 600
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, ich rodzin, dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym.	2	do 3
4	Zapewnienie wieloaspektowego wsparcia osobom doznającym trudności w związku z przemocą w rodzinie.	Liczba osób dotkniętych przemocą i objętych pomocą grup roboczych.	28	do 25
		Liczba osób dotkniętych przemocą objętych poradnictwem.	10	do 25
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”.	28	do 24
		Liczba kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie.	0	do 2
		Liczba osób doznających przemocy objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego.	14	do 25

		Liczba osób stosujących przemoc objętych pomocą Punktu Konsultacyjnego.	12	do 20
5	Reintegracja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych i podlegających wykluczeniu społecznemu.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	51	do 45
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	33,2	do 30,0
		Udział bezrobotnych mieszkańców powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	37,7	do 33,0
		Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy zarejestrowanych w PUP.	313	do 280
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).	38,6	do 33,0
6	Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.	182	do 200
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).	33,9	do 28,0
		Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności	4	do 6
7	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa.	Wskaźnik wykrywalności przestępstw (%).	85,5	do 89,0
		Liczba stwierdzonych przestępstw.	153	do 130
8	Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi w ramach lokalnego systemu wsparcia.	Liczba uczestników zajęć/ warsztatów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 250

	Liczba działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	0	do 2
	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	0	do 10

Źródło: opracowanie własne

V. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Ruciane-Nida i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych,

oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Ruciane-Nida, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości, natomiast Strategia jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze osiągnięcie założonych rezultatów.

VI. BIBLIOGRAFIA

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://mapa.wyniki.edu.pl/>
3. www.psychiatriapolska.pl
4. <https://poradnik.ngo.pl/>
5. <https://www.polskawliczbach.pl/>
6. <http://www.powiat.pisz.pl/>
7. Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
8. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Ruciane-Nida na lata 2019-2021.
9. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na lata 2020-2022.
10. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Ruciane-Nida na lata 2021-2025.
11. Gryffin R.W., Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa PWN.
12. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych (w:) Badania problemów społecznych, t. VIII Prac Katedry Socjologii Norm, Dewiacji i Kontroli Społecznej, IPSiR UW.
13. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
14. Oniszczyk J. (red.) Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008 r.
15. Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta i Gminy Ruciane-Nida na 2021 rok.
16. Program Współpracy Gminy Ruciane-Nida z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w Gminie Ruciane-Nida na rok 2021.
17. Raport o stanie Gminy Ruciane-Nida za 2018, 2019 i 2020 rok.
18. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
19. Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie za 2020 rok.
20. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII za 2018, 2019 i 2020 rok.
21. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
22. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
23. Yaziji M., Doh J. Organizacje pozarządowe a korporacje, PWN, Warszawa 2011 r.

VII. SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Ruciane-Nida na mapie powiatu piskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.....	14
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Ruciane-Nida według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku).....	20
Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy Ruciane-Nida w latach 2018-2020.....	54
Rysunek 4. Elementy procesu planowania strategicznego	77

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	7
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020	16
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020 (w procentach)	16
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020.....	17
Tabela 5. Rodzaje prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Ruciane-Nida (stan na koniec 2020 roku)	19
Tabela 6. Liczba uczniów szkół na terenie gminy Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020.....	21
Tabela 7. Stan księgozbioru oraz liczba wypożyczeń w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Rucianem-Nidzie na przestrzeni lat 2018-2020	23
Tabela 8. Liczba udzielonych porad zdrowotnych na terenie gminy Ruciane-Nida w latach 2018-2020.....	25
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	31
Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	31
Tabela 11. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	32
Tabela 12. Powody udzielania świadczeń w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020.....	32
Tabela 13. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku w gminie Ruciane-Nida	37
Tabela 14. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń (w złotych) na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	37

Tabela 15. Liczba osób korzystających z dodatków do zasiłku rodzinnego na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	38
Tabela 16. Liczba wypłaconych świadczeń „Dobry start” oraz środki przeznaczone na jego realizację na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	39
Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	46
Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	46
Tabela 19. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020	46
Tabela 20. Zasiłek dla opiekuna na przestrzeni lat 2018-2020	47
Tabela 21. Świadczenie pielęgnacyjne na przestrzeni lat 2018-2020	47
Tabela 22. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Ruciane-Nida wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020	52
Tabela 23. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i ich rodzin w latach 2018-2020	53
Tabela 24. Liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020	54
Tabela 25. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020	58
Tabela 26. Liczba osób objętych pomocą grup roboczych w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	59
Tabela 27. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	60
Tabela 28. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	60
Tabela 29. Liczba osób doznających i stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020	61
Tabela 30. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020	64
Tabela 31. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Ruciane-Nida w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020	69
Tabela 32. Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020 ...	69
Tabela 33. Liczba osób i kwota świadczeń (w złotych), którym przyznano zasiłki stałe, okresowe i celowe na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	72
Tabela 34. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	72
Tabela 35. Liczba osób, którym udzielono schronienia oraz kwota świadczenia w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	74

Tabela 36. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ruciane-Nida na lata 2021-2026.....	96
Tabela 37. Harmonogram wdrażania Strategii.....	97
Tabela 38. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	99

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Ruciane-Nida w latach 2018-2020	15
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020	15
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie piskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	17
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Ruciane-Nida, w powiecie piskim i województwie kujawsko-pomorskim warmińsko-mazurskim	18
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020	19
Wykres 6. Ludność gminy Ruciane-Nida według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku.....	21
Wykres 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu gminy Ruciane-Nida, powiatu piskiego i województwa warmińsko-mazurskiego	22
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020	30
Wykres 9. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	31
Wykres 10. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020.....	33
Wykres 11. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Ruciane-Nida w porównaniu do powiatu piskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2018-2020	36
Wykres 12. Liczba osób korzystających z zasiłków rodzinnych na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	38
Wykres 13. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	40
Wykres 14. Kwota świadczeń za odpłatność pobytu dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	40
Wykres 15. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	41
Wykres 16. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	43

Wykres 17. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	45
Wykres 18. Liczba świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego na przestrzeni lat 2018-2020.....	47
Wykres 19. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	51
Wykres 20. Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020	53
Wykres 21. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020	55
Wykres 22. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Ruciane-Nida, województwie warmińsko-mazurskim i całej Polsce w 2020 roku	55
Wykres 23. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	60
Wykres 24. Zestawienie ogólnej liczby osób wieku poprodukcyjnym w gminie Ruciane-Nida, województwie warmińsko-mazurskim i w Polsce na przestrzeni lat 2018-2020 ..	62
Wykres 25. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	63
Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	63
Wykres 27. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020 (liczba świadczeń)	65
Wykres 28. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020.....	65
Wykres 29. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	67
Wykres 30. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020.....	68
Wykres 31. Mieszkańcy gminy Ruciane-Nida zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020.....	68
Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida.....	71
Wykres 33. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	73
Wykres 34. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020 w gminie Ruciane-Nida	73
Wykres 35. Liczba przestępstw stwierdzonych w gminie Ruciane-Nida na przestrzeni lat 2018-2020 (prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców Gminy)	75
Wykres 36. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie Ruciane-Nida w latach 2018-2020.....	76